PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 232 (1920) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, torek 2. oktobra 1951 Cena 20 lir

IREDENTISTI IN REVIZIJA

V politiki kakor v življenju sodimo ljudi in gibanja ne po njihovih besedah, marveč po dejanjih. Isto merilo nam mora zato služiti tudi pri presoji in ocenjevanju zadnjih dogodkov v zvezi z De Gasperijevim potovanjem v ZDA in s hruščem, s katerim ga je spremljal italijanski tisk na tej njegovi poti.

Klavrne rezultate tega potovanja za politiko italijanske vlade smo na teh stolpcih že ocenili; dobro pa bo, če se ozremo na duha te politike ter na odmeve, ki jih je imelo to potovanje v italijanskem tisku. Ravno ti odmevi pa nam odkrivajo, da se italijanski imperializem izpred fašizma, za časa fašizma in po fašizmu v bistvu ni prav nič spremenil; in to bistvo je prav njegova napadalnost in težnja po ekspanziji na vzhod, to je na škodo jugoslovanskih narodov.

De Gasperi je v svojem intervjuju agenciji ANSA ob svojem odhodu iz ZDA poudaril, da so italijanske težnje upravičene in pametne ter da niso v nasprotju, marveč v prid skupni obrambi evropskih in drugih narodov. To so seveda le osladne besede, za katerimi se skrivajo čisto nasprotni nameni.

Te namene pa nam jasno odkriva sobotni uvodnik demokrščanskega «Giornale di Trieste», ker tržaški iredentisti lahko laže izpovedo resnične cilje italijanske imperialistične politike, kakor pa njihov vodja De Gasperi. In ta list je bil tokrat kljub vsej svoji jezuitski hinavščini dosti jasen ter nam je povedal, da zahteva Italija revizijo raznih določb in uvoda mirovne pogodbe ne zato, da se obo[illegible] in tako pripomore k obrambi Evrope, ali kakor pravi De Gasperi «skupni obrambi», marveč zato, da bi lahko po Mussolinijevem zgledu diktirala svojo voljo Jugoslaviji. Kaj naj sicer pomenijo besede v tem uvodniku:

«Italijanski Trst ne izgubi tako čuta za politično stvarnost, ter se je moral že dolgo časa od tega prepričati, da je zaman, sklicevati se na spoštovanje platonske izjave, kakor je izjava od marca 1948 za Tržaško ozemlje, če nimamo praktičnih, stvarnih in pozitivnih sredstev, da to izjavo uveljavimo.

Z odpravo «Diktata» (in samo s tem dejstvom izredne politične, gospodarske in vojaške važnosti) se je začelo praktično reševanje vprašanja Tržaškega ozemlja. Slovesno so izjavili, da je treba obravnavati tržaško vprašanje «upoštevajoč upravičene težnje italijanskega ljudstva». To pomeni popolno veljavnost tristranske izjave izpred treh let. Če to izjavo kaj kmalu spremlja znatno število divizij, letal, in nagla krepitev naših industrij, bo izjava končno izšla iz nebulozne romantike nejasnih obljub ter se uresničila v dejstvih, od katerih je odvisna sreča narodov».

Mi, ki vemo, da so bili italijanski iredentisti vedno udarna pest italijanskega imperializma, da je zahteva po Trstu vedno pomenila le korak k nadaljnjim osvajanjem na vzhod in da je že fašizem prav v Trstu našel ugodna tla za svoj razvoj, dobro razumemo, kaj vse te besede pomenijo. In besede so največje nasprotje z izjavami o «miru», o «skupni obrambi» itd., saj pomenijo rožljanje z orožjem in grožnjo s silo, saj nas spominjajo na one zloglasne izjave o osmih milijonih bajonetov itd. Te besede nam odkrivajo resnične načrte italijanskega imperializma, ki misli, da se že bliža njegov čas.

Prav zato kot uvod in priprava za tako politiko pa zahteva demokrščanska rimska vlada, da se odpravi uvod v mirovno pogodbo z Italijo, ki govori o njenem napadu ter da se odpravijo členi 15, 16 in 17 o zaščiti nacionalnih in demokratičnih pravic, vsem državljanom ne glede na narodnost, pleme ali vero, o prepovedi preganjanja vseh onih, ki so od leta 1940 dalje delali za zmago zaveznikov ter o prepovedi obnavljanja fašističnih organizacij.

Odprava teh členov in uvoda mora po mislih italijanskih imperialistov utreti pot novi zakrinkani napadalnosti, pot novemu militarizmu in ekspanziji, ne bi pomenila samo vrnitev Tržaškega ozemlja. Tržaški iredentisti kaj odkrito že sedaj zahtevajo mnogo več. Njihovi pohlepi segajo do Snežnika, v Dalmacijo, do Bitoraja. Odprava uvoda v mirovno pogodbo bi jih še bolj opogumila, saj bi bila to nekaka odveza za vse fašistične zločine, za napad fašistične Italije na miroljubne evropske narode, hkrati pa spodbuda za krepitev njihove nove napadalnosti.

Kako daleč sega nesramnost teh tržaških iredentističnih krogov in kakšne posledice bi imela ukinitev uvoda v mirovno pogodbo, nam kaže prav pisanje «Messaggera Veneta», ki v svoji nesramnosti prekaša vse iredentistične izlive. Tem ljudem, bivšim zvestim Mussolinijevim privržencem, je ob upanju, da bodo fašistično Italijo kmalu rehabilitirali, tako zrasel greben, da si upajo že odkrito sramotiti vso narodnoosvobodilno borbo in prešnjo borbo proti fašizmu ter primerjati obupni odpor našega naroda proti fašistični diktaturi (ko je našemu ljudstvu ostala le še ena možnost: odgovoriti sili s silo) zločinskim atentatom neofašističnih skupin ter smešiti antifašistično borbo. Zato ta list vzporeja atentat na «Popolo di Trieste», ki je bil ogorčen odgovor na njegovo nesramno ščuvanje proti Slovencem, in ki je bil izvršen v času, ko so nas hoteli nacionalno uničiti in iztrebiti, ko so nam vzeli slovensko besedo in vsako svobodo, z delovanjem zločincev, ki se poslužujejo terorja zaradi uresničenja svojih imperialističnih pohlepov.

Vse to nam kaže, kaj se skriva za zahtevo po reviziji mirovne pogodbe. Ravno v Trstu, kjer so tla najbolj vroča in duhovi najbolj razgreti, lahko najlaže presodimo, kakšni so končni cilji te revizije, čeprav odeti v lepo zveneče fraze o nekaki evropski solidarnosti. In to dejansko stanje, te resnične cilje italijanskih imperialistov bodo pač morale upoštevati pri presoji italijanske zahteve po reviziji vse podpisnice, zlasti jugoslovanska vlada, ko bo o tem razpravljala. Za nas v Trstu je namreč jasno: One divizije, o katerih govori «Giornale di Trieste» bi morale predvsem služiti za pritisk in kasneje tudi za napad na Jugoslavijo. To je za tržaške iredentiste in njihove rimske pokrovitelje glavni cilj, vse ostalo pa je le slepilo.

K. F.

Sprejeta na dnevni red VS angleška pritožba proti Iranu

Jugoslovanski in sovjetski delegat sta glasovala proti - Iranski predstanik povabljen k razpravi in na njegovo zahtevo se je razprava odložila na nedoločen čas - Izpraznitev britanskih strokovnjakov iz Abadana pred potekom roka

FLUSHING MEADOWS, 1. — Varnostni svet OZN je sklenil z 9 glasovi proti 2 (Jugoslavija in SZ), da se angleško-iranski spor vpiše na dnevni red, soglasno pa je sklenil, da se povabi Iran, naj se udeleži tozadevne razprave brez pravice glasovanja. Perzijski delegat je takoj zavzel mesto pri mizi sejne dvorane.

Seji je predsedoval brazilski delegat Muniz, ki je takoj vprašal, ali ima kdo kaj proti odobritvi dnevnega reda.

Jugoslovanski delegat Aleš Bebler se je uprl vključitvi tega vprašanja na dnevni red in je poudaril, da gre za vprašanje, ki spada v pravno pristojnost iranske vlade in da v teh primerih listina OZN prepoveduje posredovanje. Bebler je pripomnil, da se Varnostni svet ne more sklicevati na sklep mednarodnega sodišča, pač se pa mora držati svojega postopka.

Tudi sovjetski delegat Carapkin se je uprl vpisu iranskega vprašanja na dnevni red in je dejal, da gre za izključno notranjo zadevo, v katero se OZN ne more vmešavati.

Za vpis so se izrekli vsi ostali delegati. Britanski delegat Gladwyn Jebb je izjavil, da se mora Varnostni svet držati mnenja mednarodnega sodišča, ker listina OZN določa, da člani OZN priznavajo oblast tega sodišča. Dejal je, da to zadostuje, zato da se Varnostnemu svetu prizna pristojnost v tem vprašanju. Dejal je tudi, da je treba upoštevati, da položaj, ki je sedaj nastal zaradi spora, ogroža mednarodni mir in varnost.

Ameriški delegat Warren Austin je tudi dejal, da ne gre samo za vprašanje notranjega iranskega prava, pač pa da mora Varnostni svet posredovati, ker da gre za spor, ki je dobro označen v listini OZN, t. j. za spor, čigar podaljšanje bi lahko ogrožalo mir, in zato da ima Varnostni svet dolžnost posredovati.

Indijski delegat Benegal Rau se je tudi izrekel za britansko stališče, toda edino zaradi tega, da se predstavnikom Irana nudi možnost, da obrazložijo svoje stališče pred Varnostnim svetom, kakor to lahko napravi Velika Britanija.

Jugoslovanski delegat je spričo obotavljanja članov Varnostnega sveta, da bi se izrekli o vprašanju pristojnosti, in njihove želje, da se posluša mnenje iranske vlade, predlagal, naj se ta povabi k razpravi glede vpisa tega vprašanja na dnevni red, ker bi se tako na pozitiven način rešilo vprašanje kompetence.

Britanski delegat je ta predlog zavrnil in predsednik je stavil na glasovanje prvo točko dnevnega reda, ki se nanaša na britansko pritožbo proti Iranu, ki je bila sprejeta z 9 glasovi proti 2.

Nato je predsednik povabil iranskega predstavnika, naj se udeleži razprave brez pravice glasovanja, proti čemur ni ugovarjal noben delegat.

Britanski delegat je za tem na dolgo govoril o angleško-iranskem sporu in dejal, da mora Varnostni svet odobriti britansko resolucijo čimprej. Dalje je dejal, da ukaz o izgonu britanskih strokovnjakov pomeni postaviti se proti mednarodnemu sodišču. Poudaril je še, da predstavlja položaj v Iranu nevarnost za mir.

Takoj nato je iranski delegat izjavil, da po mnenju njegove vlade nima Varnostni svet nobenega vzroka zanimati se za to zadevo, vendar pa se bo udeležil razprave. Zahteval je odložitev razprave za 10 dni, da iranska vlada lahko pošlje svojega pooblaščenca. Jebb se je temu uprl in po dolgi razpravi so se odločili za odlog na nedoločen čas. Prihodnjo razpravo naj določi predsednik, ki pa naj ne bo po 11. oktobru.

Še pred začetkom razprave pred Varnostnim svetom je ravnateljstvo Angleško-iranske petrolejske družbe» javilo, da bodo angleški strokovnjaki zapustili Abadan v sredo, t. j. še pred potekom roka, ki ga je iranska vlada določila na četrtek.

Britanska admiraliteta javlja, da bodo vse osebje odpeljali v sredo iz Abadana na angleški «Mauritius». Na križarko jih bodo prepeljali z iranskimi čolni. Pripeljali jih bodo nato v Bassoro v Iraku in od tam z letalom v Anglijo.

V krogih OZN so mnenja, da bo ta sklep ugodno vplival na razpravo pred Varnostnim svetom. V Londonu pa je sklep povzročil razočaranje in živahno kritiko. Ti krogi izjavljajo, da je Velika Britanija izgubila svoj prestiž, kar se posredno izraža tudi na zahodne sile. Prav tako je utrpela materialno škodo in izgubo strateškega stališča. Posebno se poudarja, da je največja nevarnost, da nastane v Iranu vladna kriza, ki bi spravila na oblast Tudehovo stranko, kar bi razširilo vpliv Sovjetske zveze do Indijskega oceana. Zato pravijo, da je potrebno zopet začeti pogajanja z Iranom in mu nuditi materialno pomoč ter predvsem omogočiti, da bo petrolejska industrija znova delovala.

Kaj bodo rekli?

Včeraj so se Tržačani začeli ustavljati ob lepakih, ki so se pojavili po mestnih zidovih. Njihovo zanimanje je pritegnil nase citat iz govora, ki ga je imel 22. aprila 1950 v rimskem parlamentu italijanski kominformovski prvak Giancarlo Pajetta:

«To, kar smo zahtevali od vas, je ne le zatrdilo, da se mora vse Tržaško ozemlje vrniti v Italijo, temveč praktična akcija, da se to zgodi».

Pajetta je torej od rimske De Gasperijeve vlade zahteval «praktično akcijo», da se «vse Tržaško ozemlje vrne v Italijo».

Kaj bo rekel Vidali, kaj bosta napisala «Lavoratore» in «Delo», tisto «Delo», ki si doslej ni upalo objaviti Pajettovih izjav? Kaj bo reklo vodstvo tržaške agenture italijanskega kominformovskega imperializma?

Storijo lahko dvoje: 1. da odkrito priznajo, da oni prav tako mislijo kot Pajetta; 2. da ozmerjajo Pajetto za kakršnega koli že agenta in provokatorja — pa ne le Pajetto, temveč tudi Togliattija, Longa, Nennija — skratka vse italijansko kominformovsko vodstvo, pa še samega Vidalija povrh.

Storili ne bodo ne enega ne drugega: odkrite besede jih je strah. Vidali pa samega sebe tudi ne more udariti po glavi. Poniglavo bodo molčali, kot pobalin, ki ga zasačijo pri tatvini. Saj tudi gre za tatvino: za ukradeno, z lažjo in prevaro prigoljufano zaupanje dela (vsak dan manjšega) tržaškega delavstva, ki mu govoričijo o mirovni pogodbi, v isti sapi v Rimu zahtevajo od De Gasperijeve vlade «praktično akcijo» za priključitev STO k Italiji!

Pravilnik za falzifikat

(Ob članku conskega podpredsednika o ljudskem štetju)

Poročali smo že o ukazu ZVU št. 141, ki določa, da bo 4. novembra letos splošno ljudsko štetje v vseh občinah cone A. Z zadevo se nismo dalje ukvarjali, ker pač ukaz ne predvideva nič drugega kot to, da se bodo poleg podatkov glede industrije in trgovine pri tem štetju zbrali podatki o stalnem prebivalstvu, številu družin in njihovi sestavi, spol, zakonsko stanje, dan in občina rojstva, občina običajnega stalnega bivanja in stopnja izobrazbe, poleg tega pa še za odsotne kraj, kjer bivajo, za tuje državljane pa njihovo državljanstvo. Končno se bo ugotovilo še gospodarsko stanje posameznika, t. j. njihov poklic oziroma strokovno delo.

Poudariti je potrebno, da je ukaz št. 141 od besede do besede prepisan iz zakona italijanske republike št. 291 od 2. aprila 1901.

Kakor vidimo, ta ukaz ZVU št. 141 ne predvideva štetja, ki bi upoštevalo še druge zelo važne podatke, zlasti za takšno narodnostno mešano mesto, kakršen je Trst, kot n. pr.: narodnost posameznega prebivalca, veroizpoved, nasilno izpremenjeni priimek, moralna škoda povzročena po fašistih, materialna škoda povzročena po fašistih itd. itd. Ta ukaz torej predvideva zgolj ugotavljanje točnega števila stalno bivajočih, njihovega spola itd. To so sicer važni, toda v nobenem primeru takšni podatki, da bi bilo vredno o njihovem načinu ugotavljanja še posebej na dolgo in široko v časopisju razpravljati. Zato se v našem listu tudi nismo spuščali v komentiranje ukaza št. 141.

No, zdi se, da nameravajo ljudsko štetje, odrejeno v ukazu, italijanski iredentisti in šovinisti, ki imajo v Trstu v rokah vso civilno oblast in ki bodo kot takšni imeli v rokah izvajanje ukaza št. 141, izkoristiti za svoje posebne namene. Prav to je namreč razvidno iz članka, ki ga je napisal in objavil v včerajšnjem «Giornale del Lunedì» sam podpredsednik cone prof. dr. Carlo Schiffrer, ki je namestnik vrhovnega predstavnika civilne oblasti za vso cono A. V tem članku beremo med drugim, da se bo marsikdo vprašal:

«In zakaj ne bi poskušal tudi odgovoriti na vprašanje, ki so nam ga novinarji in politiki vseh držav neštetokrat postavili: koliko je Italijanov in koliko je Slovanov v coni?»

Še predtem pa pravi conski podpredsednik, ki so mu optanti in ezuli najbolj pri srcu, da bo «nekdo» vprašal:

«Zakaj ne vprašamo tudi, koliko je bilo žrtev političnonacionalne tragedije, ki je zadela našo pokrajino? Koliko je beguncev iz sosednih ozemelj, ki jih je okupirala Jugoslavija?»

Na ta vprašanja odgovarja conski podpredsednik s takšnim-le modrovanjem:

«Tu je potrebno razlikovati med delom zakonodajalca in med delom tehnika ljudskega štetja. Zakonodajalec mora ugotoviti nekatere osnovne točke in nabaviti nujno potrebna finančna sredstva ter več kot toliko ne more in ne sme storiti. Potem je odvisno od spretnosti tehnika, da v okviru teh točk in s temi sredstvi dobi maksimalni in najboljši rezultat. Tehnik je tisti, ki izhajajoč iz zakona ta zakon izvaja z določenim pravilnikom; in pravilnik pomeni v tem primeru osnovni dokument za štetje, t. j. družinski list».

Nato poroča conski podpredsednik, da bo po tem pravilniku družinski list tako sestavljen, da bo:

«Vsak prebivalec na enotnem stolpcu odgovoril, ali je begunec ali ni. Begunci — in samo oni — bodo dobili poseben dodatni list s posebnimi dodatnimi vprašanji tako, da ne bo splošni družinski list preobremenjen».

Potem ko je conski podpredsednik na ta način rešil vprašanje beguncev, ki ga — kot vidimo — smatra za najvažnejšega, se končno spomni še na vprašanje, za katerega pravi, da ga mnogi imenujejo «neupravičeno z imenom narodnostni sestav prebivalstva» in pravi, da bo «štetje tudi na to odgovorilo».

«Lahko se celo reče — poudarja conski podpredsednik — da bo odgovorilo z mnogo boljšim kriterijem od tistih, ki so jih uporabljali v preteklosti. Toda gre za tako komplicirano vprašanje, o katerem bo dobro razpravljati v posebnem članku».

Če torej vso zadevo z novemberskim ljudskim štetjem povzamemo, potem vidimo, da imamo opravka:

1. Ukaz ZVU št. 141 je dobesedno prepisan iz italijanskih zakonov. Pri tem italijanskem zakonu, izpremenjenem v ukaz ZVU ni sodeloval noben predstavnik prebivalstva cone A in je napravljen zgolj za potrebe sosedne republike Italije. Še manj pa so pri tem zakonu in ukazu sodelovali predstavniki tržaških Slovencev. No, dokler gre pri tem ukazu za ugotovljenje, koliko moških in ženskih prebivalcev je v coni ter koliko industrijskih in trgovskih podjetij je v občinah cone A — ne more tudi takšen ukaz, ki je dobesedno prepisan iz italijanskega zakona, mnogo škodovati, čeprav ne odgovarja našim potrebam.

2. Pravilnik iredentističnih «tehnikov» ki so ga ali ga nameravajo — kot poroča drugi najodgovornejši organ civilne oblasti cone A — izdelati v okviru omenjenega italijanskega zakona. In prav za ta pravilnik pravi conski podpredsednik, da je «osnovni dokument za štetje». Kakor vidimo in vemo tudi pri sestavi tega osnovnega dokumenta za štetje niso sodelovali in ne sodelujejo pravi predstavniki Tržačanov, temveč le predstavniki iredentistov. Predvsem pa ne sodelujejo predstavniki tržaških Slovencev, katerih se je conski podpredsednik tako milostno spomnil v svojem članku in kakor vidimo tudi pri pripravljanju osnovnega dokumenta za štetje, v katerem bodo uporabili tako dobre «kriterije», da nima za potrebno o njih javno govoriti niti mesec dni pred štetjem samim.

3. Po tem pravilniku, ki ga bodo tako lepo prikrojili iredentisti predvsem za potrebe svojih ubogih ezulov kakor tudi za vse druge potrebe svoje italijanske imperialistične politične politike v Trstu in dalje bo prav ta iredentistična oblast s svojimi zgolj italijanskimi in prav tako iredentističnimi uradniki izvajala ljudsko štetje.

Spričo vsega tega si lahko že danes zamislimo kakšen bo rezultat tega iredentističnega ugotavljanja ezulov in njihovih potreb, pred vsem pa, kakšen bo rezultat ugotavljanja narodnostnega razmerja cone A, zlasti pa tržaškega mesta samega, razmerja, ki ga bodo na temelju rimskega demokrščanskega De Gasperijevega zakona in italijanskega pravilnika na novemberskem ljudskem štetju za svoje iredentistične potrebe izfabricirali tržaški iredentisti — tehniki, ki jim je Zavezniška vojaška uprava dala monopol tudi na ljudsko štetje.

Torej — kot vidimo iz članka conskega podpredsednika — bodo 4. novembra t. l. ugotavljali kdo je v Trstu Italijan in kdo Slovenec prav tisti iredentisti, ki so to ugotavljali leta 1910, ko so na podlagi tako imenovanega «občevalnega jezika» po priznanju samega Italijana Vivanteja našteli skoro 30.000 Slovencev v tržaški občini manj kot nas je bilo; preštevali nas bodo prav tisti iredentisti, ki so nas leta 1921 našteli manj kot eno četrtino tistega števila kolikor nas je bilo deset let prej; preštevali nas bodo tisti iredentisti, za katere leta 1931 in pozneje ni bilo v Trstu nobenega Slovenca več!

Še več! Letos nas bodo preštevali tisti iredentisti, ki so od vseh iredentističnih generacij iz preteklih desetletij toliko slabši in hujši ker jih je v zadnjih treh desetletjih fašistični režim takorekoč neozdravljivo cepil z neizmernim sovraštvom do vsega, kar je slovensko, sovraštvom, ki je šlo tako daleč, da smo zaradi njega v Julijski krajini imeli 46.000 mrtvih, sovraštvom, ki je v zadnjih petih letih doseglo najvišjo stopnjo zaradi krvoločne želje po maščevanju za poraz, ki smo ga iredentističnemu pohlepu zadali prav mi Slovenci in Jugoslovani.

Zato že danes ob opisanem razlaganju conskega podpredsednika izjavljamo, da takšnih iredentističnih ugotovitev narodnostnega razmerja, ki bodo izšle iz rimskih zakonov in iredentističnih pravilnikov ne bomo nikdar priznali! Še manj pa bomo dopustili, da bi jih kdor koli uporabljal za kakršne koli špekulacije za dosego svojih cunjasto imperialističnih ciljev!

Kongres angleških laburistov pred parlamentarnimi volitvami

Objavljen volilni proglas - Attlee poudarja željo po miru, pravi pa, da sporazuma ni mogoče doseči brez primerne moči

SCARBOROUGH, 1. — Ob navzočnosti Attleeja, Bevana in drugih se je pričel danes laburistični kongres. Otvorila ga je Miss Alice Bacon, predsednica stranke, ki je v svojem nagovoru dejala, da je namen laburistov razširiti demokracijo v Angliji.

Sedanja največja zapreka je mednarodna napetost v svetu, ki je povzročila potrebo po oborožitvi. Mi bi rajši uporabljali naše jeklo za zidanje hiš, kot pa za izdelovanje tankov. Vendar so potrebni tanki za zaščito hiš. Voditelji v Kremlju — se je vprašala Miss Bacon — se ne zavedajo zapravljanja, ki ga povzročajo vojaki pod orožjem, medtem ko bi mogli ti ljudje delati za povečanje bogastva in za jamstvo varnosti svoje države? Dodala je, da ni dovolj orožje za obrambo domovine, temveč tudi miren razvoj svetovnega gospodarstva. Izjavila je, da je namen laburistične stranke ustvariti družbo, v kateri ne bo razlik med razredi.

Pozneje so pričeli razpravljati o volilnem programu, ki ga je sprejel izvršilni odbor stranke. Predsednik Attlee je poudaril, da gre stranka na volitve s popolnim zaupanjem. Odgovoril je na obtožbe opozicije, češ da je Anglija zgubila svoj vpliv v svetu. «Ni naša krivda, če je svet razdeljen. Mi smo pripravljeni vsak trenutek sestati se in pogajati se s tistimi, ki so na drugi strani železne zavese». Če hočemo, da na svetu ne bo več strahu in če hočemo doseči sporazum s tistimi na drugi strani barikade, je treba, da zahodne države dosežejo primeren položaj svojih sil. «Mir pomeni odstraniti kolikor mogoče posledice vojne. Zato je pravilno, če daje laburistični proglas miru absolutno prednost».

Napadel je tiste, ki zahtevajo močno zunanjo politiko. «Kadar pride do nasprotij, jih predložimo OZN. Tako smo napravili v primeru Albanije in sedaj Perzije. To je prava pot».

Na koncu je govoril še angleški obrambni minister Shinwell, ki je izjavil, da je sedanji mednarodni položaj predstavljal grožnjo proti svetovnemu miru in da je potrebna oborožitev za varnost države.

Glavne misli laburističnega volilnega programa, ki ga je sprejel izvršilni odbor stranke pred zasedanjem v Scarboroughu, ima naslednje glavne misli:

«Laburizem je ponosen na to, kar je napravil in gotov svoje politike». Obrača se na volivce in jih prosi, naj mu obnovijo svoje zaupanje. Angleški narod, katerega glavne naloge so: zagotoviti mir, ohraniti zaposlitev in zvišati proizvodnjo, znižati življenjsko draginjo in graditi pravično družbo, more doseči te cilje le z laburistično vlado.

Poudarja delo, ki ga je opravila laburistična vlada za mednarodno enotnost in poudarja, da niti za trenutek ne «mislimo, da bi bila tretja svetovna vojna neizogibna». Miru ni mogoče ohraniti samo z orožjem. Mir je odvisen tudi od odstranitve revščine v državah, v katerih lakota in bolezni tlačijo množice.

Proglas polemizira s konservativci, ki «še vedno mislijo na cilje viktorijanskega imperializma in kolonialnega izkoriščanja. Če nato nastopi sila, reagirajo nanjo s silo, s svojo idejno ozkostjo ovirajo svetovno sodelovanje, ki edino lahko ustvari varen mir na svetu».

Volilni proglas navaja uspehe laburistične stranke. Ta je ustvarila več razpoložljivih mest, kot je bilo delavcev na razpolago. Obljublja povečanje industrijske zmogljivosti in poudarja uspehe laburistične politike na podeželju. Stranka se obvezuje da bo življenjske pogoje v kmečkih predelih še zboljšala.

Omenja povišanje cen na svetovnem trgu. Življenjska draginja v Angliji je manjša kot po večini drugih držav. Zboljšane so bile plače in delovni pogoji rudarjev in premog v podržavljeni industriji je cenejši kot v drugih evropskih državah, ali v ZDA. Laburistična vlada se je zanimala za pravičnejšo mednarodno razdelitev surovin in za znižanje ter ustaljenost cen.

Volilni proglas primerja stanje, kakršno je bilo v Angliji pred vojno pod konservativno vlado, ko «je Anglija ječala v brezposelnosti, ko so milijoni trpeli pomanjkanje in bili brez varnosti».

Danes je v državi za vse državljane brez razlike uvedena narodna zdravstvena pomoč, ena zavarovalna, druga podporna. Pred vojno je dobival delavec komaj 34 odst. skupnega osebnega zaslužka, dočim ga prejema danes 48 odst. in gre le 20 odst. za rente, obresti in dobičke. Stranka obljublja zvišanje taks v breme onih maloštevilnih, ki so lastniki velikih bogatij in imajo težke dohodke, ki ne izhajajo iz dela.

Ob koncu svojega volilnega proglasa se laburisti obvezujejo da bodo zgradili 200.000 novih hiš na leto.

Visok italijanski uradnik obsojen zaradi korupcije

FIRENZE, 1. — Sodišče je zaradi korupcije in poskusa izsiljevanja z zlorabo uradnega položaja obsodilo na štiri leta in pol zapora bivšega namestnika državnega tožilca pri okrožnem sodišču v Genovi dr. Maria Greca, odvetnika Renza Pieronija pa na tri leta zapora zaradi sokrivde pri poskusu izsiljevanja.

Gospodarska mobilizacija ZDA v poročilu Charlesa Wilsona

Ameriška vojaška proizvodnja bo v kratkem dosegla vrednost skoraj štirih milijard dolarjev mesečno Evropa bo letos izdelala orožja za milijardo in pol

WASHINGTON, 1. — Glavni ravnatelj za obrambno mobilizacijo ZDA, Charles E. Wilson, je včeraj poročal predsedniku Trumanu o delu Urada za obrambno mobilizacijo v tretjem četrtletju letošnjega leta.

Ravnatelj za obrambno mobilizacijo pravi, da so Združene države sedaj na pragu mogočne vojne proizvodnje. V zadnjih treh mesecih, od julija do septembra, so ameriške dobave orožja znašale nad 5 milijard dolarjev, kar je za eno tretjino več kot v prejšnjem četrtletju in štirikrat več kot pred enim letom. Tako so pošiljke s področja letalstva dvakrat tolikšne, pošiljke tankov in avtomobilskega materiala pa sedemkrat tolikšne kot pred letom dni. «Toda vse to — dodaja Wilson v poročilu — je komaj začetek. Čez eno leto se bodo ti zneski znova podvojili in dosegli vrednost od 10 do 11 milijard dolarjev na četrtletje».

«Danes ima naša obrambna mobilizacija tri velike cilje pred seboj, dodaja Wilson v svojem poročilu. «Ti cilji so 1. Doseči najvišjo proizvodnjo in razdeljevanje vojaškega materiala, ki bo sorazmerno za vse vrste proizvodnje. 2. Ohraniti stabilnost gospodarstva ZDA. 3. Doseči dejansko enotnost med vsemi svobodnimi narodi v skupnih obrambnih naporih».

Dalje Wilsonovo poročilo navaja:

«Za dolgo obdobje je varnost Združenih držav in vsega svobodnega sveta odvisna od moči, toda ne le od moči Združenih držav, ampak od moči Evrope, Srednjega vzhoda, Daljnega vzhoda in od moči, ki jo bomo imeli drugje po svetu».

Wilson govori nato o evropskih naporih za oborožitev in pravi, da je ta napor «še vedno nezadosten za dosego zastavljenih ciljev», vendar priznava, da vsako povečanje oboroževalnega napora v evropskih državah «ogroža življenjsko raven prebivalstva». Glavna težava, pravi Wilson, je v tem, da ima Evropa «nezadostne vire premoga in drugih virov energije».

Poročilo navaja nato podatke o evropskih izdatkih za oboroževanje: za leto 1952 predvideva povečanje izdatkov za 50% v primerjavi z letošnjim letom, in za 80% v primerjavi z letom 1950. Proizvodnja vojnega materiala v Evropi bo letos dosegla skupno vrednost ene milijarde in pol dolarjev, prihodnje leto pa 2.5 milijard dolarjev. Glede evropskih oboroženih sil pa zatrjuje Wilson, da so se od začetka korejske vojne povečale za 300.000 mož in da se bodo še vnaprej povečevale v skladu z razpoložljivim orožjem. Obenem se nadaljuje formacija rezerv, ki znašajo 100 do 200% vojske v aktivni službi. Končno pravi Wilson, da je Evropa dobila tri četrtine od osem milijonov ton orožja za vojsko, ki so jih ZDA poslale v inozemstvo.

Iz vojaških virov pa potrjujejo, da bo taktično letalstvo, s katerim razpolaga general Eisenhower, v desetih mesecih potrojeno. Obenem pristavljajo, da bodo v najkrajšem času poslali v Evropo nadaljnje štiri ameriške letalske borbene skupine, skupno 275 letal. Eisenhower razpolaga trenutno s tremi lovskimi skupinami, dvema skupinama za transport in z nekako 100 težkimi bombniki B-29. Z novimi ojačenji se bo moč njegovega letalstva dvignila na 600 vojnih letal, kasneje pa na tisoč. Letala bodo prihajala v Evropo vzporedno z izgrajevanjem novih 30 oporišč, v glavnem v Franciji.

V Parizu pa se je danes po dvomesečnem premoru sestal glavni odbor konference za evropsko vojsko pod predsedstvom francoskega delegata Alphanda. Po seji ni bilo izdano nobeno uradno poročilo. Navzoč je bil tudi angleški delegat.

Še vedno je veljavna ponudba združenega poveljstva

Poročilo zavezniškega glavnega stana na Koreji poudarja, da je bodočnost pogajanj odvisna od nasprotnikovega odgovora - Ridgway je izjavil, da ne bo pristal, da bi se pogajanja nadaljevala v Kesongu - Bradley na korejski fronti - Močan zavezniški napad

S KOREJSKE FRONTE, 1. — Glavni poveljnik ameriškega vrhovnega stana general Omar Bradley je danes prišel na Korejo skupno z generalom Ridgwayem. Sprejel jih je poveljnik osme armade general Van Fleet. General Bradley je v spremstvu generala Ridgwaya in Van Fleeta z letalom nadzoroval korejsko fronto.

V nedeljo je general Ridgway na tiskovni konferenci v Tokiu izjavil, da se zavezniki ne mislijo vrniti v Kesong, ker so mnenja, da je treba pogajanja za ustavitev ognja nadaljevati v takem kraju, kjer bosta obe strani imeli enako pravico.

Izrazil je tudi mnenje, da niso pogajanja v Kesongu prinesla nobene vojaške prednosti ne eni ne drugi strani. Vse je z vojaškega stališča potekalo, kakor da ne bi bilo pogajanj.

Dalje je Bradley izjavil, da ni prinesel iz Washingtona nobenih posebnih navodil za generala Ridgwaya. Na vztrajanje novinarjev je Bradley izjavil, da ve odgovor, da pa ga noče dati, na sledeča vprašanja: 1. Ali bodo Združeni narodi prekinili sedanji zastoj na Koreji v primeru, da ne bi uspela pogajanja za mir? 2. Ali bodo letalske sile OZN bombardirale nasprotna letališča v Mandžuriji, če bi nasprotno letalstvo v veliki meri poseglo v akcijo? 3. Ali bo nasprotnikova odklonitev določitve drugega kraja za pogajanja pomenila popolno prenehanje pogajanj?

Medtem je general Van Fleet začel na Koreji omejeno ofenzivo zahodno od Čorvona. Zavezniške čete so zavzele nekatere važne strateške točke. Drugim zavezniškim napadom južno od Jangu in severnozahodno od istega kraja pa so se nasprotniki uspešno zoperstavljali. S svoje strani so ti izvedli napad južnovzhodno od Kumsonga, niso pa uspeli napredovati.

General Van Fleet, ki je javil začetek omenjene ofenzive, je dejal, da ne more povedati, ali bo ta napad zavzel omejen obseg. Povedal je tudi, da so severni Korejci in Kitajci izgubili v zadnjih štirih mesecih 188.237 mož.

Zavezniški glavni stan je danes izdal «neuradno informativno poročilo», v katerem izjavlja, da je vojska Združenih narodov «v stanu udariti, pripravljena udariti in močno udariti, če bi se nasprotniki odločili, da jim je dovolj pogajanj za premirje in bi želeli nadaljevati vojno v velikem obsegu». Nato pravi poročilo, da je čakanje nasprotnikovega odgovora na Ridgwayev predlog že predolgo, in poudarja, da nasprotniki niso sedaj v tako dobrem položaju. Zgubili so 188.000 mož od začetka maja in niso bili v stanu ustaviti zavezniške omejene ofenzive. Razen tega se bliža zima in z njo težkoče za oskrbovanje vojske. Nato pravi poročilo, da bi se položaj nasprotnikov v prihodnjih mesecih lahko naglo poslabšal, in ugotavlja, da nasprotnike skrbi bolj njihov prestiž kakor človeška življenja. Toda spričo zadnjih velikih izgub je pričakovati, da bodo izbrali častno premirje na Koreji kot najboljšo rešitev zanje. «Medtem ko sta oba tabora v ravnotežju na tanki niti, ki loči vojno od miru na Koreji — nadaljuje poročilo — je ponudba OZN še vedno veljavna: končati vojno na pravičen način in na podlagi vojaške stvarnosti. Ta ponudba pušča nasprotniku izbiro, bodisi da hoče mir, ali pa da hoče staviti vse na tehtnico v avanturi, ki ga bo lahko paralizirala za bodoča leta».

Nato opozarja poročilo, da je Bradley izjavil, da bo bodočnost pogajanj za premirje odvisna verjetno od vsebine nasprotnikovega odgovora. «Nasprotniki se morajo zavedati, da je prešel čas blufiranja — dodaja poročilo, ki zaključuje, da je za nasprotnike postala odločitev najbolj važna, odkar je Kremelj ukazal uporabo kitajskih čet na Koreji.

Kratke vesti

WASHINGTON, 1. — Vlada ZDA bo vrnila ČSR vlak, s katerim je okoli sto češkoslovaških državljanov 11. septembra pribežalo v Zahodno Nemčijo, odklonila pa je zahtevo po izročitvi onih potnikov vlaka, ki so izrazili željo, da se ne vrnejo več domov.

WASHINGTON, 1. — Senatna komisija za zunanje zadeve je danes potrdila sklep kongresa o prenehanju vojnega stanja med ZDA in Zahodno Nemčijo.

Proces o porčinjskih dogodkih se uvršča v protijugoslovansko gonjo

(Od našega dopisnika)

LUCCA, 1. oktobra — Sobotno poročilo izpred porotnega sodišča v Lucci o porčinjskih dogodkih februarja 1945 smo zaključili z omembo, da bo razprava povzeta v torek, 2. oktobra. Izkoristili bomo dvodnevni presledek in skušali prikazati pojmovanje, ki ga v zvezi s prav tem procesom namerava širiti italijanski tisk tudi v Srednji Italiji.

V ta namen bo dovolj, če citiramo članek odnosno uvod k pomanjkljivemu poročilu posebnega dopisnika florentinskega dnevnika «Il Mattino» Giuseppe Cartonija, ki pravi: *«Tovariš «Nuvola», ki se je po vojni posvetil trgovini, je kmalu po osvoboditvi pripovedoval: «Stvar je docela preprosta: ujetniku rečeš, da ga moraš pospremiti na poveljstvo. Človek ti sledi, a ti mu rečeš, naj stopi naprej, kar se mu bo zdelo umljivo, ker ve, da ga moraš nadzorovati. Ti stopaš na njegovi desni, in če si levičar, na njegovi levi strani. V ugodnem trenutku mu nastaviš cev na tilnik in sprožiš. Človek se zasuka proti tebi in če nisi uren, te vsega onesnaži s krvjo». V resnici — komentira Cartoni — ni mogoče razumeti, kako nekateri ljudje hladnokrvno ubijajo ljudi — kakor so ubijali mnogi izmed teh za rešetkami — in čutijo potem še potrebo, puliti svojim žrtvam zobe, jim razbijati čeljusti in jih prebadati z noži, medtem ko mi, prizanesljivi in usmiljeni, ubijamo prašiče z najbolj prizanesljivimi sredstvi, da bi čim bolj omilili trpljenje teh ubogih živali».*

Spričo gornjega citata bo bržkone ta ali oni slovenski čitatelj grdo pljunil in v sveti jezi preklel vsa informativna sredstva, ki še vedno niso zadostno poučila sveta o početju italijanskih človekoljubov v nekdanjih kolonijah in na Balkanu. Toda vzemimo, da bi bil Giuseppe Cartoni izjema. O sebi in o svojih ima bržčas sam najboljše mnenje, misleč, da bi ljudje njegove usmiljenosti nikdar ne mogli zagrešiti takih odvratnih zločinov. Sodeč po članku izpod njegovega peresa v nedeljskem «Il Mattino» pa menimo, da je Cartoni ali zelo mlad ali pa zelo star (med številnimi novinarji na razpravi ga namreč doslej še nismo utegnili osebno spoznati). Vsekakor pa ne pozna slabih strani italijanske zgodovine, kakor jih ne pozna ogromna večina njegovih rojakov. Vendar to niti ni tako tragično. Najbolj žalostno je dejstvo, da on in njegovi rojaki še niso spoznali samih sebe. Zato pobijajo prašiče s čimbolj prizanesljivimi sredstvi, nemara celo s solzami v očeh, a brez usmiljenja ljudi drugačne narodnosti in drugačnega mišljenja, čeprav jim ti niso nikdar skrivili lasu.

Prav tako kot Cartoni, ki v istem človekoljubnem članku kaže svojo pristransko nrav: dolži namreč obtožence umorov in bi jih, ko bi bilo v njegovi moči, kajpada tudi primerno kaznoval, čeprav se sodišče doslej še ni dokončno izreklo, ali so krivi ali do cela nedolžni.

Mimo tega postaja vedno očitneje, da ima proces v Lucci poleg obsodbe bivših borcev za svobodo še drugačne namene. Jugoslovan, ki se je kdaj koli mudil v Italiji, se je lahko brž prepričal, da živi iredentistična nestrpnost le v obmejnih krajih in pojema, čim globlje potuješ v deželo. Ugotovitev, s katero so se morali nujno sprijazniti tudi italijanski oblastniki.

V oporo težnjam po reviziji mirovne pogodbe, ki bi šla v glavnem na škodo Jugoslavije, pa iredentistično gibanje in tisk samo v obmejnem pasu nista zadosti. Zato je bil verjetno za sedaj zamišljena razširitev vsaj tiskovne kampanje, potem ko se iredentistična agitacija ni dala zanesti niti v Piemont, kaj šele v Srednjo Italijo. In tako so se nenadno pojavili napadalni, lažnivi in sramotilni članki proti Jugoslaviji v najvidnejših italijanskih listih, ki se doslej v svojih stolpcih še niso spozabili tako daleč. Naivno bi bilo govoriti o spontani kampanji, potem ko so jo prenesli po vsej državi in ko traja že nekaj mesecev in se še vedno ni unesla.

Časopisna gonja je prav gotovo imela nekaj vpliva tudi na javno mnenje v notranjosti države. Urad, ki jo je sprožil, pa ima bržkone nalogo, ustvarjeno nerazpoloženje proti Jugoslaviji potencirati še z drugimi ukrepi. Inscenirani proces v Lucci na primer bo s primerno režijo odlično služil takim namenom, akoravno dosedanji razvoj obravnave še ni krenil v to smer, razen morda v soboto, ko je eden izmed zastopnikov civilne stranke, in sicer znani tržaški odvetnik Giannini, postavil obtožencu Longu vprašanje, ali se ni v razgovorih s tovariši zavzemal za priključitev Tržiča, Trsta in Gorice k Jugoslaviji.

Zastavljeno vprašanje bi ne moglo imeti nikakšne teže pri odločanju o krivdi ali nedolžnosti obtožencev, pa naj so odgovorni ali ne za očitana dejanja. O tem so zagovorniki obtožencev z ostrostjo poučili odvetnika Gianninija in posredno tudi poroto. Toda predsednik sodišča je neprimerno vprašanje kljub temu upošteval in s tem morda še skušal previdno speljati proceduro na pot naročene tendenčnosti.

M. LIPOVEC

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, torek 2. oktobra
Kandit, Miran
Sonce vzide ob 6.03, zatone ob 17.46. Dolžina dneva 11.49. Luna vzide ob 7.37, zatone ob 18.01
Jutri, sreda 3. oktobra
Terezija, Vitomir

OB OSMI OBLETNICI
velike nacifašistične ofenzive v Istri

Danes 2. oktobra praznujejo po vaseh Koprskega osmo obletnico velike nacifašistične ofenzive. Po vaseh, ki so takrat največ pretrpele in dale največ žrtev, bodo ta dan proslavljali s tem, da bodo opustili vsa dela, gostilne, šole in trgovine pa bodo zaprte. Ljudstvo se bo zbralo na vaških trgih in od tam odšlo na pokopališča ali k spomenikom, ki so postavljeni v spomin padlim in tam polagalo vence. Govorniki bodo imeli priložnostne govore.

Največ so takrat trpele vasi Dekani, Bertoki, Pobegi, Čežarji, Sv. Anton, Lopar in Marezige, kjer je padlo v vsaki vasi od 20 do 25 ljudi. Bili so tedaj grozni dnevi. Dim in ogenj vsepovsod, iz gorečih domov, iz sovražnikovih tankov, iz pušk in minometov. Od povsod se je usipala smrt.

Z vsem tem uničevalnim terorjem pa sovražniki naše svobode, našega jezika in naše narodne zavesti niso uspeli zlomiti upornega duha v ljudstvu. Bile so družine, ki so v ofenzivi zgubile tudi tri družinske člane. Na enem samem kraju so aktivisti po končani ofenzivi pokopali 300 padlih. Le nekaj dni je vplivalo razdejanje, nato pa so bile znova postavljene zveze med ljudstvom in partizanskimi edinicami. Ojeklenila je ofenziva v ljudeh zavest, da se je treba še nadalje boriti, ker so videli, kakšno prihodnost pripravljajo okupatorji našemu narodu in Jugoslovanom na splošno. Stopili so v osvobodilno gibanje celo najmlajši — pionirji in postali dragoceni pomagači partizanov. Vršili so eno izmed najvažnejših služb, ker so partizane obveščali o kretanju sovražnika, njegovi oborožitvi in številu.

Novi borci so odhajali v gozdove, aktivisti so podvojili svoje delovanje in vzgajali ljudstvo. Bile so vasi kot Gabrovica, Kubed, Popetre, Čežarji, Pobegi, Sv. Anton, Lopar, Marezige, Smarje, Truške, Boršt in druge, kjer je od 80 do 90 odstotkov ljudstva sodelovalo v borbi. To je danes močno spričevalo narodne zavesti in pripravljenosti na žrtve, ki so jih te vasi tudi doprinesle. Ta zavest je danes prav tako močna kot je bila takrat. V vseh teh vaseh je ljudstvo ogromno prispevalo pri graditvi zadružnih domov. Gabrovica je danes prava socialistična vas, saj je zrasla v dolini lepa in urejena, popolnoma nova in ima tudi svoj zadružni hlev, svinjake, zadružni dom. Pri Čežarjih - Pobegih so prav tako postavili zadružni dom in največji spomenik padlim borcem v okrožju. Istotako je s skupnimi napori vsega ljudstva zrasel novi zadružni dom v Dekanih, pri sv. Antonu, v Marezigah, v Smarjah, v Borštu pa ga gradijo. V Kubedu so zgradili poleg več novih stanovanjskih hiš tudi velik moderen zadružni hlev, isto v Smarjah. Po vseh teh vaseh so tudi kmečko delovne zadruge.

Na zemlji tu ob morju, kjer se raztezajo rodovitni vinogradi in oljčni nasadi, si danes ljudstvo samo piše zakone in postave. Nekdanji «Hlapec Jernej» se je vzravnal in si sam vzel pravico, tisto pravico, ki mu je niso hoteli priznati. Fašistična igra je za vedno odigrana. Že do sedaj doseženi uspehi dokazujejo nezlomljivo moč ljudstva, ki ni hotelo umreti, temveč se je z golimi rokami uprlo vsemu oboroženemu nasilstvu in v neenaki borbi — zmagalo. To ljudstvo ima žilave, žuljave in trde roke, in kar te roke drže, drže tako krepko, da bi strle vse, kar bi se zoperstavilo in hotelo zavirati razvoj.

Slovenska industrijska šola v Dolini odobrena
V prvi razred se je do sedaj vpisalo že 49, v drugi pa 36 učencev in učenk

Vsa povojna leta je bila v dolinski občini velika potreba po strokovni industrijski šoli, kajti obstajala je samo sedemletna šola v Dolini, po kateri so učenci dobili le končna osnovnošolska izpričevala, kar jim nikakor ni zadostovalo za bodoče delo v industrijskih podjetjih, kjer je pač bodočnost našega ozemlja. Prebivalci dolinske občine so dolgo prosili za omenjeno šolo in končno jim je bila tudi odobrena. Tako bo letos odprta dveletna dvorazredna trgovsko-industrijska šola v Dolini.

To važno vprašanje je zdaj rešeno, saj bodo imeli otroci možnost nadaljevanja šolanja. Poleg tega pa bodo tisti, ki so hodili na strokovno šolo v Rojanu, lahko nadaljevali šolanje v domači občini, kar bo brez dvoma mnogo ugodneje, saj jim ne bo treba tratiti časa za dolgo pot in njihovi uspehi bodo zaradi tega prav gotovo boljši.

Te dni je bilo že vpisovanje. V prvi razred se je vpisalo do sedaj 49 otrok, v drugi pa 39. Mnogi so se vpisali, čeprav so že končali svojo sedemletno šolsko obveznost. Ti so bili sprejeti v drugi razred industrijske šole.

Veliko število dijakov, ki so se vpisali že takoj prve dni, dokazuje, kako upravičeni so bili starši v svoji zahtevi za industrijsko šolo. Prav je, da je Višja šolska uprava upoštevala potrebe dolinske občine in dala tako možnost mladini z Brega, da se šola, saj mnogim ni bilo mogoče zaradi pomanjkanja materialnih sredstev ali zaradi drugih ovir posečati šole v mestu. Strokovna šola v Dolini je kombinirana, t. j. trgovsko - industrijska. Skupni predmeti bodo enotni za vse učence, medtem ko se bodo ločeno po oddelkih v strokovnih predmetih usposabljali učenci, ki se nameravajo posvetiti delu v trgovini ter oni, ki mislijo vstopiti v industrijo.

Šola v Dolini predstavlja uspeh slovenskih staršev, ki so si znali z dosledno vztrajnostjo priboriti za svoje otroke tako važno ustanovo.

LEPA PRIREDITEV BARKOVLJANSKIH PIONIRJEV

Z „MOGOČNIM PRSTANOM" gostovali v Nabrežini

Odrasli, zanimajmo se za otroške predstave ter s tem podprimo prosvetno delo pionirskih družin

V nedeljo popoldne so gostovali v Nabrežini pionirji in pionirke iz Barkovelj s pravljično igro Frana Milčinskega «Mogočni prstan». Dvorana je bila že pred četrto uro zasedena. Bili so večinoma naši najmlajši, kar je naravno, saj je veljala prireditev predvsem njim. Nestrpno so čakali začetka, da bi se lahko potopili v pravljični svet, ki je otrokom, kljub temu, da so danes zrelejši, kakor je bila mladina pred desetletji, še vedno omamljiv in privlačen.

Dobrosrčni pastirček, nežne vile, mila kraljična, hudobni kralj in predvsem živali, ki plešejo in govore, vse to vodi otroka v pravljični svet, v katerem uživa in se vživi vanj. Zato so otroci pri igri, ki so jim jo podajali barkovljanski pionirji tudi s sodoživljanjem spremljali vse dogajanje na odru in stali ob strani dobrih proti hudobnim in se bali vse dotlej, dokler ni zmagalo plemenito srce še celo nad okrutnim kraljem.

Prav gotovo bi se mladi gledalci v pravljični svet še bolj vživeli, če bi si prizori na odru sledili z manjšimi odmori. Prav te dolge pavze so igro zavlačevale in trgale samo dogajanje. Ugotoviti pa moramo, da igre, ki zahteva toliko sprememb v razmerah, v katerih delajo pionirske družine, ni bilo mogoče postaviti drugače na oder. Tovariš Bambič, ki je inscenacijo zamislil in jo tudi naslikal, je v danih možnostih te težave kar najbolje rešil. Prav to pomanjkljivost, ki smo jo zgoraj omenili, je pa bila tudi vzrok, da pionirji, ki so nastopali, niso bili v vseh prizorih enako dobri.

V glavnem pa moramo potrditi, da je tovarišica Zlata Rodoškova, ki je igro režirala, izkoristila vse možnosti, da je igra imela pri mladini velik uspeh. Delo z našimi otroki ki so živahni, včasih kar preveč živahni, je silno težko in je treba vložiti vanj mnogo truda in požrtvovalnosti pa tudi ljubezni. Vsega tega se je tov. Rodoškova zavedala in prav zato je imela z barkovljansko družino uspeh.

Za igralce same pa kar ne moremo reči, kdo je bil boljši. Vse moramo pohvaliti in jim priporočiti, da drže lepo skupaj in da delajo tako naprej, da nam bodo v letošnjem letu zopet pripravili podobno prireditev. Pohvaliti moramo tudi mamice, ki so šivale pravljične obleke ter še tu posebej tov. režiserko, ki je kostume tudi zamislila.

Mladina, ki je igro gledala, si želi še takih prireditev. Lepo bi bilo, če bi tudi odrasli pokazali za delo najmlajših več zanimanja, ker bi jim bilo to v spodbudo. In prav gotovo ni med nami nikogar, ki ga ne bi veselili uspehi naših najmlajših.

Drugim pionirskim družinam pa svetujemo, da slede barkovljanski skupini in se spravijo na podobno delo, ki jim bo v veliko zadoščenje, odraslim pa v veselje.

LJUDSKI TABOR V ŠTANDREŽU

Praznik slovenske pesmi

Velika udeležba, nastop šestih pevskih zborov in folklorne skupine

GORICA — Kot vsako leto tako je Demokratična fronta Slovencev v Italiji tudi letos organizirala ljudski tabor. Za razliko od prejšnjih taborov, ki so bili v Sovodnjah, je bil letošnji bliže Gorici, in sicer v Štandrežu, močni trdnjavi slovenstva, saj je pri zadnjih volitvah s svojim odločnim nastopom pripomogla, da smo dobili svojega kandidata v pokrajinskem svetu.

Vse je kazalo, da vreme prirediteljem ne bo najbolj naklonjeno. Ves dan so se namreč temni oblaki podili po nebu in napovedovali slabo vreme. Kljub negotovosti, ki se je polaščala ljudi spričo takega vremena, pa so se ob napovedani uri pričeli v Štandrežu zbirati ljudje iz vseh predelov Goriške.

Na vrtu zadružne gostilne je bil pripravljen oder, na plesišču pa postavljeni stoli, da sprejmejo številne prihajalce.

Kmalu po napovedani uri so pričeli s koncertnim delom sporeda. Kot prvi je nastopil moški zbor, v katerem sodelujejo pevci iz Peči, Dola in Poljan. Odpeli so J. Laharnarja «Mi vstajamo» in V. Vodopivca «Vojaki na poti». Moški zbor iz Števerjana je zapel G. Ipavca «Slovenec sem» in A. Švaba «Vinska». Mešani, moški in ženski zbor iz Podgore so poslušalci z navdušenjem pozdravili, saj ga vsi prav dobro poznajo po njegovih ubrano zapetih pesmih, ki so vžigala srca na vseh prireditvah v Sovodnjah, Trstu in drugje. Odpeli so kar pet pesmi, in sicer Z. Prelovca «Pozdrav», A. Lajovica «Pojte ptice», O. Deva «Travniki so zeleni», F. Venturinijevo «Znamenje» in E. Adamičevo «Jurjevanje». Tudi domač pevski zbor je s pridom nastopil. Štandrežci so odpeli Ipavčevo «Planinska roža» in Vodopivčevo «Bolečina». Za njimi so prišli na vrsto pevci iz Peči in Vrha. Zapeli so Medvedovi «Zvezda mila» «Nazaj v planinski raj» Moški zbor iz Pevme je nastopil s Pregljevo «Dekle moje, prinesi mi vode» in Gerbičevo «Pastirček». Pri zadnji točki je ponovno nastopil moški pevski zbor Peč, Dol, Poljane, ki je s pesmijo «Na dan» od Aljaža zaključil vokalni koncertni del sporeda.

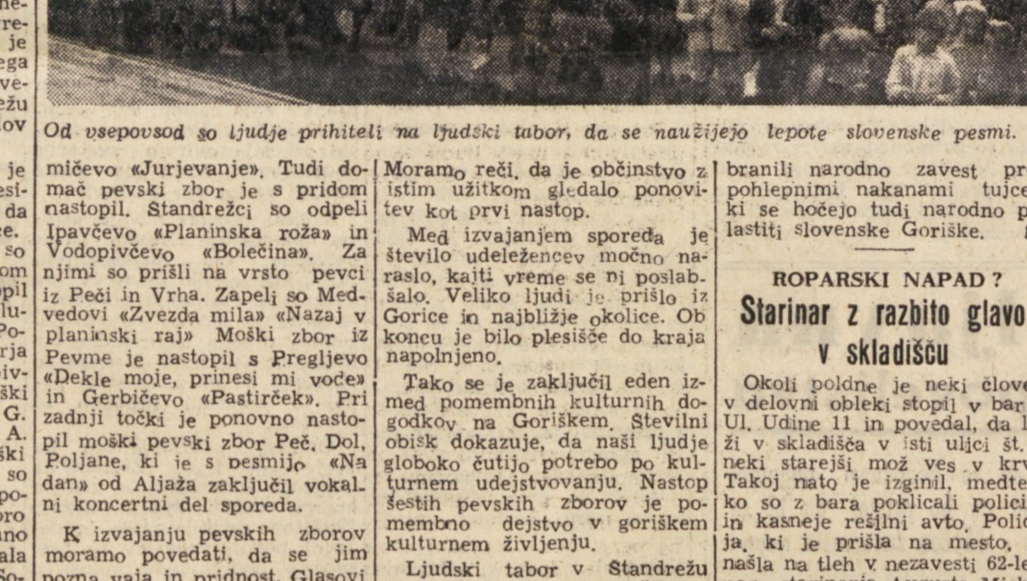

Od vsepovsod so ljudje prihiteli na ljudski tabor, da se naužijejo lepote slovenske pesmi.

K izvajanju pevskih zborov moramo povedati, da se jim pozna vaja in pridnost. Glasovi so bili vpeti in so v glavnem pravilno harmonizirali. Tudi dinamika je bila precej popolna. Pri nekaterih pesmih so ljudje v zadnjih vrstah precej nategovali ušesa, kot se po domače reče, da so kaj slišali. Seveda zbor za to ne nosi tolikšne krivde. Pesmi so bile namreč pete piano in pianissimo in je zato razumljivo, da jih ni bilo dovolj slišati. Vendar pa so bile zapete lepo in z občutkom in bi v dvorani dosegle velik uspeh.

Največje odobravanje je žel podgorski zbor, v katerem sodelujejo tudi pevci in pevke iz Gorice. Njegov nastop je bil res nekaj lepega. Ob zaključku njihovega petja ni nihče, spodbujen od čustev, štedil z obilnim priznanjem.

Pripravljen je bil tudi nastop folklornih skupin. Nastopili pa so samo mladi plesalci in plesalke ob spremljavi harmonike in violine, ker vremenska negotovost ni dopuščala dokončne ureditve nekaterih stvari, ki so bile za ostalo izvajanje potrebne.

Mladi plesalci in plesalke so pokazali kot vedno doslej ne samo nekaj priučene mimike, ampak veliko prirojene gracioznosti, ki je nujna pri nastopanju v narodnih plesih. Moramo reči, da je občinstvo z istim užitkom gledalo ponovitev kot prvi nastop.

Med izvajanjem sporeda je število udeležencev močno naraslo, kajti vreme se ni poslabšalo. Veliko ljudi je prišlo iz Gorice in najbližje okolice. Ob koncu je bilo plesišče do kraja napolnjeno.

Tako se je zaključil eden izmed pomembnih kulturnih dogodkov na Goriškem. Številni obisk dokazuje, da naši ljudje globoko čutijo potrebo po kulturnem udejstvovanju. Nastop šestih pevskih zborov je pomembno dejstvo v goriškem kulturnem življenju.

Ljudski tabor v Štandrežu pa ima še drugi veliko večji pomen. Naše ljudstvo se je ohranilo in uspešno kljubovalo raznarodovanju zaradi enotnosti in strnjenosti, zaradi velike ljubezni do slovenskega jezika, slovenske pesmi in slovenske kulture sploh. Spoznalo je, da samo telesno delo in vsakodnevno pehanje za kos kruha nekako zabrisuje narodne posebnosti. Če bi se borili samo za vsakdanji kruh bi kaj kmalu utonili v tujem morju. Naš narodni obstoj in razvoj nam jamči le kulturno delo, ki doseže v srce naše slovenske manjšine zdrave in krepilne sokove. Le kulturno delo nas resnično druži, saj pri njem najlaže pozabljamo na medsebojne razprtije in škodljivo narodno razcepljenost.

Vsak narod živi in se duhovno razvija ob kulturnih vrednotah svojih slavnih mož in velikanov. Zato je tudi vsaka kulturna slovenska prireditev na naših tleh življenje slovenske manjšine.

Nadalje gojimo našo slovensko pesem in s tem krepimo slovensko misel. Prirejajmo ljudske tabore in kulturne nastope, saj s tem oživljamo narodno zavest v zamejstvu. To naj bodo naše smernice — del našega življenja za bodočnost. Na tak način bomo najlaže branili narodno zavest pred pohlepnimi nakanami tujcev, ki se hočejo tudi narodno polastiti slovenske Goriške. **g.**

Skopi rezultati delovanja odbora za zaščito pristanišča

Na včerajšnjem sestanku «Odbora za obrambo dela v tržaškem pristanišču» je podal izvršni odbor zelo obširno poročilo o svoji poti v Rim in o hoji po raznih ministrstvih. Njegovo poročilo se bistveno ne razlikuje od poročila na tiskovni konferenci pred nekaj dnevi.

Odbor ni prinesel iz Rima nikakih konkretnih rezultatov in so mu rimski predstavniki vladnih krogov samo obširno zagotavljali svojo pomoč. Edini stvaren uspeh je bila zagotovitev, da bo Finmare na svojem zasedanju v prvi polovici tega meseca proučila predloženi načrt o krepitvi prog in se izjasnila o njem. Odločitev pa je odvisna od političnih oblasti, to je z drugimi besedami povedano, od ministra Cappe.

Skratka, končno bo le odločil minister Cappa, ki je malo naklonjen državnim družbam in ščiti predvsem interese privatnih lastnikov. To bi nekako bila verzija odbora.

Mi pa pripominjamo, da je minister za pomorstvo Cappa poleg tega minister v italijanski vladi in tudi kot tak nima niti najmanjšega interesa, krepiti naše pristanišče, saj bi s tem krepil najhujšega konkurenta.

Pa še bi pripomnili, da je Italiji neugodno spremeniti politiko, ki jo je vodila do sedaj, saj je na ta način prav zlahka prišla v njeno posest vsa pomoč iz fonda lir ERP za Trst.

Ni slučajno, da je do 31. julija letos odšlo 94,4 odst. vseh uporabljenih posojil za gradnjo ladij in da so vse te ladje odplule v Italijo. To niso majhna vsota saj znaša 15.240 milijonov lir.

Na sestanku so poleg tega sklenili napraviti več javnih sestankov in konferenc s ciljem, seznaniti prebivalstvo z delom in nameni odbora.

Precej pikrih besed je bilo izrečenih na račun tiska, ki menda namerno zavaja svoje čitatelje. Prav ostro so člani odbora napadli «Messaggero Veneto», ki je pisal, da vprašanje sploh ne obstoji, oziroma je že rešeno. Na njegov račun so se slišale zelo pikre pripombe kot o ekspertih za laži in ne za pomorstvo. Končno so sklenili, da bo izvršni odbor javno odgovoril preko tiska s posebno izjavo.

Precej ostrih besed je padlo tudi s strani predstavnika Arzenala na račun Delavske zbornice, ki se menda malo zanima in nekako sabotira vso akcijo.

Odbor je, prav v zvezi z ravnanjem ministra Cappa, poudaril, da je bil zelo presenečen, ko se je vrnil iz Rima in izvedel o premestitvi devetih uslužbencev družbe «Italia» v Genovo. Brez dvoma je ta premestitev rezultat nekega rimskega načrta, ki predvideva znižanje osebja in ki so ga začeli izvajati prav v Trstu. Odbor je zelo ostro interveniral in premestitev je odgodena, dokler ne bodo prišli do prvih načelnih zaključkov o brodovju na sploh.

Čudimo se, kako more biti odbor, ki si je dal tako pomembno ime in ki naj brani tržaške pomorske in delovne interese, zadovoljen s takimi nevažnimi izjavami različnih rimskih osebnosti. V bistvu ni do sedaj dosegel ničesar drugega, kot odgoditev devetih premestitev in zelo relativne obljube. Obljube pa znajo italijanski ministri dajati vedno. Vsaj v tem so mojstri. Do izpolnitev obljub ne bo prišlo. Zato ponavljamo še enkrat, da bo italijanski minister dal Trstu mogoče kako staro ladjo.

Občni zbor SHPZ v Trstu

Slovensko hrvatska prosvetna zveza v Trstu javlja vsem včlanjenim prosvetnim društvom in včlanjenim ustanovam, da bo V. redni letni občni zbor dne 21. oktobra 1951 ob 8. uri dopoldan na stadionu «Prvi maj».

P. D. „Ivan Cankar"

Zaradi tehničnih razlogov najavljeni društveni izlet skozi Razdrto v Vipavo ter v Ajdovščino s povratkom skozi Rihemberk ne bo dne 7. temveč 14. oktobra.

Zaradi tega se tudi rok za vpisovanje podaljša do četrtka 4. oktobra, vsak dan od 19. do 21. ure v prostorih gostilne «Alla speranza» pri Cirilu v Ul. sv. Marka 21.

Tečaji v ZDA za tržaške delavce

Uprava za gospodarsko sodelovanje bo poslala v prihodnjem letu v Združene države 2000 evropskih delavcev v starosti od 20. do 33. leta, ki pripadajo sedemnajstim narodom, članom Marshallovega načrta. Gostje bodo delali v ameriških tovarnah in industrijah ter bodo imeli na ta način možnost povečati svoje tehnično znanje in spoznati modernejše ameriške izdelovalne načine in odnose med različnimi kategorijami delavcev in vodilnih osebnosti v podjetjih. Poleg tega bodo imeli možnost pouka v višjih tehničnih šolah in bodo lahko neposredno spoznali življenje in socialno organizacijo v Ameriki.

Za sedaj so določili za Trst 20 mest. Po načrtu bi naj odpotovala prva skupina, v kateri bo 400 evropskih delavcev, v Združene države v začetku januarja. Pogoji za izbor kandidatov bodo v kratkem objavljeni.

Po svojem prihodu v Združene države bodo namestili goste s čim manjšimi stroški v višjih vzgojnih in tehničnih zavodih, kjer bodo lahko obiskovali večerne tečaje za poklicno izobrazbo. Ob koncu leta bodo prejeli diplomo, ki jim bo lahko služila po pokratku v domovino kot dragocen dokument za nadaljnjo kariero.

STRELSKE VAJE NA OPČINAH

Od 1. do 6. oktobra in sicer vsak dan od 7. do 18. ure bodo na malokalibrskem strelišču na Opčinah strelne vaje.

Seja odbora motokluba Jadran

Seja odbora motokluba Jadran bo danes ob 20 uri na sedežu. Priporoča se točnost.

Tatovi vdrli v kuhinjo in odnesli družini mesečno plačo

Zgodaj zjutraj se je živčen in užaloščen oglasil pri policiji 53-letni Stefano Bianco iz Ul. Angelico 79 in javil, da so včeraj popoldne med odsotnostjo njegove žene in petih otrok lopovi vdrli v kuhinjo in odnesli iz omare 35.000 lir. To je opazila včeraj okoli 19.30 njegova 12-letna hčerka Marija, ki je ob povratku domov našla odprto okno in plačilno kuverto prazno na tleh. Tatovi so z lahkoto prišli na vrt, kjer je kuhinjsko okno, ker je na raznih mestih porušen zid.

Otrok pod avto

Komaj 6-letni Sergio Bianco iz Ul. Fonderia 3 je nepričakovano stopil s pločnika in hotel steči preko Ul. S Maurizia, ko je privozil mimo z «jeepom» Vojaške uprave 52-letni Nicola Roppa iz Ul. D. Bosco. Ta je takoj hotel zavreti, vendar se mu poskus ni posrečil. Fanta je s prednjim delom podrl na tla, ga hitro pobral in odbrzel proti bolnici, kjer je mladega ponesrečenca izročil zdravnikom, ki so ga sprejeli za kakih 7 dni na opazovalnem oddelku.

Nezgode na delu

Medtem ko je 21-letni mehanik Ezio Buffalo iz Ul. Marconi 38 hodil po delavnici Acegata v Ul. Broletto, mu je priletel na glavo precejšen kos železa, ki je visel kak meter nad njim na nekem kavlju. Mladenič se je od bolečin sesedel in se je moral z rešilnim avtom Rdečega križa zateči v bolnico, kjer so mu samo izprali in obvezali rano, nakar so ga odslovili ter mu priporočili sedemdnevni počitek.

* * *

V Tržaškem arzenalu je v popravilu italijanska petrolejska ladja, «Rapallo» katero so morali obdati, posebno cisterne, s posebnimi odri, da gre delo laže od rok. 25-letni Mario Sturman iz Lonjerske ceste 73 je včeraj popoldne med hojo po odru zgubil ravnotežje in padel v cisterno, napolnjeno z vodo. Ko je hotel splezati iz neprijetne pasti, pa se je udaril ob železni konstrukciji odra in se potolkel po glavi in ramenu. Sprejeti so ga morali na ortopedskem oddelku še posebno, ker predvidevajo, da ima zlomljeno ključnico. Če bo šlo vse po sreči, bo ostal v bolnici samo kakih 10 dni, drugače pa se bo moral pomuditi tam cel mesec.

ROPARSKI NAPAD?

Starinar z razbito glavo v skladišču

Okoli poldne je neki človek v delovni obleki stopil v bar v Ul. Udine 11 in povedal, da leži v skladišča v isti ulici št. 8 neki starejši mož ves v krvi. Takoj nato je izginil, medtem ko so z bara poklicali policijo in kasneje rešilni avto. Policija, ki je prišla na mesto, je našla na tleh v nezavesti 62-letnega starinarja Avgusta Michelija iz Ul. Madonnina 2. Moža, ki je imel prebito lobanjo, razne rane na obrazu, nad očesi in drugod, so hitro odpeljali na I. kirurški oddelek, kjer leži v brezupnem stanju.

Izzvedelo se je, da je Micheli stopil zjutraj k lastnici trgovine z železnino Antoniji Grison vd. Giorgini ter jo prosil 20.000 lir posojila. Kasneje se ni več vrnil in nihče v okolici ni opazil nič nenavadnega. Policija sumi, da so neznani lopovi napadli starinarja, da bi ga oropali.

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Ugoden odmev novih gospodarskih ukrepov

Kmetje iz vasi Padna, Krkavče in Nova vas že več let niso mogli izvršiti nobenega popravila pri hišah, hlevih, kleteh in drugih gospodarskih poslopjih, ker ni bilo na razpolago dovolj gradbenega materiala. Z uvedbo novih gospodarskih ukrepov, ko lahko nabavijo vse v prosti prodaji, pa je zelo oživelo zanimanje za izboljšanje in popravilo poslopij. Že v kratkem času po sprostitvi trgovine so v Novi vasi popravili svoje hiše štirje posestniki, v Krkavčah trije in v Padni dva.

Tudi v ostalem gospodarstvu se čuti sproščenje in imajo kmetje veliko več volje za delo, izboljšanje in pripravo zemlje za prihodnje setve.

Začetek pouka na ribiški šoli v Piranu

Istočasno z drugimi šolami v okrožju je bila odprta v Piranu tudi ribiška šola. Odprtju so prisostvovali poleg učnega osebja tudi predstavniki ljudske oblasti in komunistične partije.

Moramo podčrtati, da ima ta šola velik pomen za nadaljnji razvoj ribištva v našem okrožju. Vprašanje odprtja te šole je bilo predmet živih razgovorov med onimi, ki so odgovorni za ribolov v okrožju. Občutena je bila potreba, da se številno obnovijo kadri, katere so sestavljali 50 odstotkov stari morski delavci, novega prirastka pa ni bilo in se je število ribičev zmanjševalo iz leta v leto. Razumljivo je, da so se stari ribiči posluževali še vedno starih in primitivnih načinov lova, ki jim niso prinašali tistih uspehov, kot je bilo pričakovati. Mladi ribiči, ki bodo izšli iz te šole, kjer se bodo naučili lova z modernimi sredstvi, bodo brez dvoma imeli več uspehov pri lovu in bodo tako prispevali pri razvoju ribolova v okrožju.

Šola je enoletna, pouk je večinoma praktičen in sta le po dve uri dnevno določeni za teoretičen pouk. Šolo, ki je v prostorih pomorskega tehnikuma, obiskuje 20 učencev. Pri praktičnem pouku se poslužujejo za sedaj ribiških bark, ki so last ribiške zadrue v Piranu. V teh dneh pa bodo dobili na razpolago večjo motorno barko. Prišli bodo tudi nekateri specializirani ribiči, ki bodo učili mlade gojence.

Triban

Zadnje deževje, je tu pa tam napravilo tudi precej škode. Tako je posestniku Francu Sabadinu iz Klafutov pri Marezigah zasulo precejšnji del travnika, ki ga ima pod Tribanom v Vanganelski dolini. Ponekod je nanesla voda po več kubičnih metrov grušča in kamenja. Temu bi se v prihodnje lahko izognili, če bi popravili odtočne jarke ob straneh ceste, ki prav na tistem kraju napravi oster ovinek. Vsa voda, ki se je nabirala med vinogradi po jarkih se je tam stekala skupaj in je zaradi viseče lege začela trgati zemljo in kamenje ter vse skupaj odnašala v dolino.

Tudi drugače je cesta, ki pelje od koprskega pokopališča na bližnjico proti Vanganelu, v zelo slabem stanju. Uporabljajo jo vsi, ki imajo tam v bližini zemljišča in vinograde, popravlja pa nikoli nobeden. Včasih je bil na tej cesti stalni cestar.

Nova knjiga založbe „Lipa"

Mlada založba «LIPA» v Kopru, ki je pred dobrim mesecem izdala svojo prvo knjigo Levstikovega «Martina Krpana», je te dni dala v javnost novo knjigo Jurčičevega «Jurija Kozjaka».

Knjigo je uredil, napisal uvod in opombe profesor Stane Suhadolnik opremil in ilustriral pa jo je profesor Rudolf Saksida.

Ne bomo na tem mestu poudarjali, kako velikega pomena je ta dogodek za Slovence Koprskega. Kar primerno pa se nam zdi, če navedemo kratek odlomek iz uvoda profesorja Suhadolnika:

S tem, da pričenja koprska založba «LIPA» poljudno izdajo slovenskih klasikov z Jurčičem, se noče samo spomniti 70. obletnice njegove smrti, temveč želi poudariti, da moramo češče segati po naših knjigah in opustiti preveliko oboževanje tujega blaga, kajti samo dobra domača dela nam morejo dati tisto zavest, tisto hrabrost, ki je v najhujših časih rešila naše prednike in «kakršne bi» — tako pravi Jurčič — «morda današnji dan zaman iskali med nami, njihovimi vnuki».

Sv. Anton

V noči od nedelje na ponedeljek, je nenadoma umrla Marija Turk, predsednica krajevnega odbora AFŽ. Ta nenadna smrt je zelo prizadela vse vaščane, ker je bila pokojna še pred dnevi zdrava in čila.

Pokojna Turkova je bila zelo nacionalno zavedna žena. V času, ko je Italija zasedla naše kraje, se je začela odločno boriti, da se nacionalni duh v vasi očuva. Ves čas italijanske okupacije je bila odločna protifašistka. Rada je čitala knjige in časopise in se tako sama izobraževala ter pridobivala znanja in razgledanosti. Njen brat se je moral umakniti v Ameriko, ker so ga fašisti preganjali.

Za časa narodnoosvobodilne borbe je kot stara žena po svojih močeh pomagala pri OF. Po osvoboditvi je z veseljem sprejela nalogo in si prizadevala, da je krajevna organizacija AFŽ dobro delovala. Večkrat je z govori nastopala na množičnih sestankih. Ob priliki večje kulturne prireditve je podarila veliko svileno zastavo vojakom JA.

Izrekamo težko prizadeti družini iskreno in občuteno sožalje.

Sredi ciklamov je prežala smrt

Čeprav je veter precej močno pihal, se je 65-letni uradnik Carlo Libi - Liebl iz Ul. Ginnastica, odpravil v nedeljo popoldne z doma in se namenil proti Konkonelu. Svoj popoldanski izlet v naravo je hotel končati z nabiranjem ciklamov, raztresenih tu pa tam po travnikih. Že si jih je nabral lep šopek in se veselil povratka domov, ko je zašel z nogami na žico visoke napetosti, ki jo je najbrž veter strgal z droga. Zaradi mraka je Liebl verjetno ni niti opazil, ali pa je morda mislil, da ni nič nevarnega v žici, ki se je gugala sem in tja v vetru. Čim je stopil tja in ga je oplazila, se je ob dotiku z nogo zasvetilo in mož je padel mrtev na tla. Mogoče bi truplo ležalo še dolgo na mestu, da ga ni odkril neki ameriški vojak, ki je v družbi treh deklet šel nekoliko kasneje mimo. Vojak, čeprav je opazil nevarnost, se je vrgel na tla in skušal potegniti truplo izpod žice, ki je ob dotiku s telesom spuščala celo kopo isker. Vendar stvar ni bila lahka. Poklicali so na pomoč policijo in reševalni avto, vendar niti policija ni mogla ničesar, dokler niso uslužbenci SVEM odklopili tok v kabini pri Banah. Žal je bilo že prepozno, ker je visoka napetost - kakih 10.500 voltov - Liebla že na mestu ubila. Po pregledu komisije so truplo moža, ki je stiskal na prsih še šopek nabranih ciklamov, odpeljali v mrtvašnico splošne bolnice.

Z GORIŠKEGA

Natečaj za davčne izterjevalce

Goriška prefektura je napovedala usposobljenostne izpite za agente in izterjevalce potrošniškega davka, ki bodo na prefekturi prihodnjega novembra.

Prošnje za sprejem k omenjenim izpitom je nasloviti izpitni komisiji pri prefekturi do 15. oktobra 1951. Prošnji je priložiti sledeče dokumente:

1. potrdilo, da je prositelj dopolnil 18 let; 2. potrdilo o italijanskem državljanstvu; 3. zdravniško spričevalo, ki ga mora izdati občinski zdravnik; 4. nravstveno spričevalo; 5. kazenski list; 6. spričevalo o dovršeni nižji srednji šoli.

Nadalje mora kandidat prošnji priložiti še poštno položnico za 500 lir, naslovljeno na predsednika izpitne komisije prefekturi.

Dokumenti pod štev. 3, 4 in 5 ne smejo biti izdani več kot tri mesec pred vložitvijo prošnje.

Za podrobnejše informacije naj se interesenti obrnejo na prefekturo soba štev. 16.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

V goriški mestni občini je bilo od 23. do 30. septemba 19 rojstev 10 primerov smrti, 13 vknjiženih porok in 8 porok.

ROJSTVA: Parret Elizabeth, de Fornasari Lucija, Pettarin Livijana, Leban Pavel, Biteżnik Jožica, Carmignotto Mirella, Bregant Pavla, Cossi Iride, Pellos Mariza, Semprini Mavricij, Bearzi Marija, Battiston Dilva, Lanhard Fulvij, Gianetti Lisa, di Lenardo Guido, Blokar Marija, Klanjšček Loreta, La Rosa Marij, Freo Klavdij.

SMRTI: 74-letni Veneri Jožef, 64-letni Glessi Alojz, 74-letna Kraševec vd. Brešan Virginija, 64-letna Toazič Urša, 25-letna Micheli Duilia, 11-letni Sgorbissi Pavel, 55-letna Miani por. Spangher Terezija, 7 mesecev stara Matezič Marija, 42-letna Pavlin vd. Radetič Gizela.

VKNJIŽENE POROKE: Rys Venceslav in Miceu Regina, Civitelli Galiano in Clemente Elda, Boni Fulvij in Ciccarelli Lavra, Zanellato Alojz in Milocco Anna, Andriolo Rino in Citossi Carina, Tronchin Jožef in Ceregnato Francka, Misson Humbert in Furlan Marcela, Da Piave Elija Hildebrand in Mocchiutti Vanda, Greco dr. Alojz in Grusovin Silvija, Salvador Alojz in Romanzana Rozalija, d'Aquino Jacob in Marchesan Dominika, Collauto Romano in Vrabec Ljubislava, Cellini Ferruccio in Gasparini Ester.

POROKE: Collini Jožef in Lozar Argentina, Culot Rinaldo in Tacco Noemi, Borini Romeo in Dal Pio Luogo Enrica, Tansi Aldo in Gorjup Jolanda, Pahor Romano in Cingerli Klara, Maniacco Marija, Černigoj Marjan in Sirtori Nella, Vončina Danilo in Zorzat Vilma.

Nesreča pri železniškem podvozu

Nesrečno je v nedeljo zaključil svoj izlet na Lambretti 25-letni Jožef Vidoz iz Ločnika. Takoj popoldne se je Vidoz napotil s svojim vozilom iz Ločnika proti mestu. Pred železniškim podvozom je napravil širok ovinek in se ni utegnil pravočasno izogniti zidu v podvozu in se zaletel vanj. Pri nesreči se je Vidoz ranil v glavo. Rešilni voz Zelenega križa ga je pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia.

Vesti za učitelje

Šolsko skrbništvo sporoča vsem učiteljem, ki so vložili prošnjo za poučevanje na večernih tečajih, da je pri šolskem skrbništvu in didaktičnih ravnateljstvih na vpogled lestvica prositeljev.

Proti morebitni netočnosti lestvice lahko vložijo interesenti priziv na kolkovanem papirju najkasneje do 10. oktobra.

Davčna posvetovalnica v Ljudski čitalnici

Sporočamo vsem davkoplačevalcem, da zapade zadnji rok za prijavo dohodkov dne 10. oktobra.

V Ljudski čitalnici v Ul. Ascoli 1 bosta od danes dalje vsak popoldne davkoplačevalcem na razpolago davčna izvedenca, ki bosta vsakomur dajala pojasnila v zvezi s prijavo dohodkov za odmero davkov.

Zrelostni izpiti

Včeraj se je na slovenskem liceju sestala izpitna komisija. Danes ob 8.30 se bodo pričeli zrelostni izpiti z italijansko pismeno nalogo.

Draginjska doklada za oktober - november

Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča, da je lestvica za izplačilo draginjske doklade ostala doslej nespremenjena. Delodajalci bodo zatorej draginjsko doklado za dvomesečje oktober-november izplačali po lestvici za dvomesečje avgust-september.

Glasbena Matica v novi sezoni

Prvi koncert nove sezone Glasbene Matice v Trstu bo v soboto 6. oktobra v Avditoriju. Komorni zbor pod vodstvom tov. Ubalda Vrabca bo izvajal slovenske umetne pesmi starejših in novejših skladateljev.

Pel bo skladbe iz našega Preporoda (Foerster, Medved, Ipavec itd.), kakor tudi modernejše (Lajovic, Adamič, Mirk, Ravnik itd.). Večer nam bo nudil priliko spoznati lepo število naših pomembnejših zborovskih skladateljev.

Izšla je 9. številka „Razgledov" v sledečo vsebino:

Trubarjeva slovenska izpoved. Ivan Regent: Tržaški ljudski oder. Boris Pahor: Prevratna jesen. Vladimir Kralj: Ljubljanska drama v letu 1950-51. Ludovika Kalan: Pesem burje. Tone Botagelj: Le eno še okno na vasi gori. Andrej Budal: Grobnica v Idriji. Marija Rus: Večer nad morjem. Dušan Mevlja: Trg. Dr. Dragotin Skrinjar: Zakaj diskriminacija. Rade Pregarc: Moskovski Hudožestveni teater. Dobe se v vseh slovenskih knjigarnah.

Vpisovanje v osnovne šole v Trstu

Vpisovanje, ki se je začelo 24. septembra, bo trajalo do 5. oktobra. Šolska maša bo 6. oktobra. Pouk se bo začel 8. oktobra. Lanski in novi učenci se vpisujejo na teh - le šolah: na osnovni šoli v Ulici sv. Frančiška štev. 42; na osnovni šoli v Ulici Donadoni štev. 28 v pritličju, levo; na osnovni šoli v Ulici Scuola Nuova štev. 12 v I. nadstropju.

OF

Okrajni odbor OF za Nabrežino priredi dne 20. in 21. oktobra enodnevni in dvodnevni izlet v Komen. Vpisovanje je na sedežu OF in traja do 5. oktobra. Izletniki se bodo lahko posluževali avtobusov ali pa lastnih prevoznih sredstev, avtov in motorjev.

Izleti PDT

Planinsko društvo Trst priredi 14. oktobra izlet v Opatijo, na Učko in v Crikvenico. Vpisovanje v Ul. Machiavelli od 15. do 17. ure. Odhod bo morebiti v soboto zvečer 13. oktobra.

Mladinski izlet v Sežano in okolico

Zveza antifašistične mladine priredi v nedeljo 14 t.m. izlet v Sežano in druge okoliške vasi. Izlet bo peš in s kolesi, po zadostnem številu prijavljenih tudi z motorji ali scooterji. Prijavite se lahko dnevno od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure do vključno sobote opoldne na mestnem odboru ZAM v Ul. Machiavelli 13.II, kjer dobite vse nadaljnje informacije.

Poziv nabrežinskih dijakov

Iniciativni odbor slovenskih dijakov v Nabrežini poziva onega, ki je zamenjal dežni plašč na nedeljskem plesu, naj ga prinese na sedež OF v Nabrežini. V nasprotnem primeru bo odbor podvzel potrebne ukrepe.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 30. septembra in 1. oktobra 1951 se je v Trstu rodilo 13 otrok, umrlo je 7 oseb, porok pa je bilo 10.

CERKVENE POROKE: kaprol ameriške vojske Omer Levesque in uradnica Anna Fabiano, mornar Bruno Lonzar in prodajalka Bruna Cassa, ameriški vojak Theodore R. Winters in gospodinja Maria Millo, uradnik Giuseppe Bortolotti in uradnica Viola Teker, uradnik Salvatore Donelli in uradnica Bruna Markič, uradnik Duilio Rella in gospodinja Milena Clenovar, gradbenik Mario Vicin in uradnica Natalia [illegible]setti, šofer Livio Antoni in knjigovezka Ida Cappellari, kovač Carlo Pipan in šivilja Cristina Reich, trgovec Sergio Kete in šivilja Silvia Zaghet.

UMRLI so: 84-letni Stefano Gregori, 46-letni Vittorio Venier, 69-letni Rodolfo Vecchiet, 81-letna Orsola Franck por. Ljubich, 64-letni Luigi Satti, 79-letna Tranquilla Bertogna por. Gratton, 68-letni Francesco Rolik.

MALI OGLASI

SOBO OPREMLJENO z uporabo kopalnice v središču išče profesor. Telefonirati 28353 v uradnih urah.

ADEX-IZLETI

ENODNEVNI IZLET dne 21. oktobra v
Komen
Podgrad
Obrov
Solkan

DVODNEVNI IZLETI dne 20. in 21. oktobra v
Opatijo
Poreč

Vpisovanje od 1. do 6. oktobra. — Tel. št. 29-243

ODMEVI Z RAZSTAVE „NAŠA BORBA ZA SVOBODO"

„Vse to smo delali in ustvarjali, da bi tujec ne zagospodaril več na naši zemlji„

Jubilejna razstava «Naša borba za svobodo» je bila za tržaške Slovence svojevrsten praznik, tih in nešumeč, zato pa tembolj veličasten. Tako sem ga občutila že prvi dan ob otvoritvi in s tem občutkom sem se poslovila ob zaključku razstave od starih društvenih zastav, od zastav naših primorskih brigad in bataljonov ter od vseh tistih drobnih predmetov in nemih prič našega trdega boja za obstoj na naši grudi. Ob otvoritvi smo pozdravili v svoji sredi drage goste iz Ljubljane, med njimi Franceta Bevka in Martina Greifa. Ne morem si zamisliti, kako bi bilo, da bi na ta praznik ne bila z nami. France Bevk je tolmačil narodovo bolečino in z živo plamenico svoje besede neprestano prižigal v srcih vero v odrešitev. V partizanih je brez nedelje in brez praznika presedal od ranega jutra do poznega večera v kotu za kmečko javorjevo mizo, še v sovražnih ofenzivah in hajkah ni odložil svojega peresa. Martin Greif, komandant odporniških tržaških bataljonov, ki so rastli iz podzemlja v času krematorija v rižarni in transportov v nemška taborišča. Oba del tega, kar je ustvaril naš narod na Primorskem v svoji veliki domovinski ljubezni in v svojem velikem razumevanju za človeško poštenje in pravico. In ko sem gledala Martina Greifa v njegovem sinovskem odnosu do Manfrečove mamice iz Ulice Costalunga, ki je v svoji hiši skrivala Komando mesta Trsta, se mi je znova razodelo, da smo ena družina, oni tam čez mejo od Maribora do Ljubljane in mi tu v Trstu. So čustva, ki se ne dajo zatreti, ker jih poganja klic rodne krvi. In bilo mi je zadnji dan ob zaključku razstave, kot da jih čitam na obrazih vseh, znanih in neznanih, na tistih, ki jih srečujem pogostoma in na tistih, ki jih bolj redko vidim.

Žar tega svojevrstnega praznika tržaških Slovencev, ki je odseval na mojem licu, je prešinjal tudi lice dávne znanke. Trepetal je v njenem vprašanju: «Kdo bo hranil zdaj to gradivo?», v njeni bojazni za te dokaze naše narodne bitnosti na tržaških tleh. Pomirjena z mojim odgovorom se je poslovila vsa polna ponosa, ki ga ni mogla in morda niti hotela zatajiti, vsa polna čustev, ki jih ji je budil ta naš svojevrstni in čudoviti praznik. Morda to ime ni primerno in morda bi bilo katero drugo bolj umestno, toda jaz ga ne najdem. Zdi se mi, da mi ga ni niti treba iskati, saj so mi vsi obrazi na razstavi govorili o prazniku in o tem, kako ga čutijo v svoji duši. Lahko bi mu tudi rekli obračun, pod katerim smo potegnili debelo črto. Moralna vsota, ki smo jo dobili pod njo, nam dela čast in nam daje ugled, da se lahko predstavimo kjer koli v svetu z legitimacijo borcev za napredek človeštva, za mir in razumevanje med narodi. Ta legitimacija meče pošastno senco na one, ki so izsilili Rapallo, požgali naš Narodni dom, zažigali sedeže naših prosvetnih društev, zaprli naše šole, uničili naš tisk, prepovedali naše knjige, uničili naše gospodarske ustanove, inscenirali dva velika tržaška procesa in nešteto enakih, izrekali smrtne obsodbe, pošiljali naše ljudi v 62 ječ in taborišč — sama nekulturna, genocidna dejanja, nevredna naroda, ki se lahko ponaša s svojo kulturo. Ob teh dejanjih pa neodjenljive borce za prostost napredne človeške misli, borce za pravico vsakega naroda, ustvarjalca sožitja med narodi, ki naj prepreči napadalne in krivične vojne.

Obrazi tistih, ki so v tem boju izkrvaveli, so te spremljali skozi vso razstavo. Zrli so s fotografij, kot bi bili tudi oni pričujoči in se mladi, močni in zdravi veselili z nami tega praznika. Vrnil se je med svoje tovariše Zmago Krašna, idrijski knap, tolminski študent in preganjani učitelj. Z njim se je vrnila njegova neizpovedana misel, neizčrpana pripovedniška sila, ki je ni utegnil razviti in jo je odnesel s seboj v dahavski grob. Prišel je Janko Manfreda iz Kobarida in nam pripovedoval o štirinajstih letih svojega nepretrganega zapora. Zadnja je preživel na Pianozi, kjer je bil zapor za bolne na pljučih. Brat Andrej mu je tam odstopil mesto, ko je spoznal, da ga bo jetika spravila, preden bo prišlo odrešenje. Naj ga dočaka vsaj Janko, ki ni tako bolan. Dočakal ga je, toda prišlo je prepozno za njegova naglodana pljuča.

Iz «Pesmi primorskih emigrantov» je strmel obraz Draga Bajca, zasanjanega vipavskega študenta in poeta. Policijski birič mu je izpodmaknil sedlo na konju Pegazu. Padel je raz njega in se ubil. Njegovo telo je teden dni ležalo na mrtvaškem odru. Dvakrat je oblast prepovedala pogreb, ker se je zbralo v Vipavi preveč ljudi iz vse Primorske in se je bala demonstracij. Tretjič je njegov oče prosil ljudi s solznimi očmi, naj se razidejo, da bo oblast dovolila pogreb in bo njegov sin našel v zemlji mir.

«Iščemo dela mi delavci črni, iščemo sreče mi krepki Tolminci, mehki Vipavci, Kraševci, Brici, težko po sončni nam je Gorici» odmeva po razstavni sobi njegov glas in si odgovarja: «Še se povrnemo k tebi mi zvesti.»

Lojze Bratuž je strmel vate, kot da bi se z njim ne zgodilo nič, toda pod njegovo sliko si bral: «Zaradi naše slovenske pesmi so me zastrupili in umorili».

S svoje slike stopi Danilo Zelen, tigrski voditelj, in nosi v samotni noči čez mejo važna sporočila. Njegov korak je trd, volja nepopustljiva, cilj jasen. Z njim ga izpoveduje tri tisoč tigrcev, s tri tisoč tigrci pa vsa Primorska, ki je pred oblastjo zakrivala njihova tajna pota in jih v svojem hrepenenju spremljala vsepovsod. Učitelja Majnika, ki te je tako dobrodušno gledal s slike, so pripeljala med prve, ki so klicali skupaj Matjaževo vojsko. Za njim so prišli Vojko, Blaž, Stjenka, Mirko, poleg Pinka še štirje narodni heroji, ki jih je uspavala popevka primorske matere.

Za njimi so šle čete, bataljoni, odredi, brigade, devetinštirideset tisoč jim je sledilo v žrtvovanju življenja. Na slikah partizanskih pohodov, na slikah partizanskih tehnik in tiskarn, v partizanskem tisku in brošurah si čutil neprestano njihovo prisotnost. Nevidni so bili, a stali so poleg tebe, dihali vate in ti govorili:

«Vse to smo delali in ustvarjali, zato da bi nikdar več noben tujec ne pregazil naše zemlje in zagospodaril na njej. Ljudem tujega rodu in jezika, kjer koli živijo z nami in med nami, smo tolmačili, da morata biti temelj našemu sožitju narodna enakopravnost in pravičnost za vse ljudi. Pomagali smo jim razumevati osvobodilni in globoko napredni značaj našega boja, navduševali smo jih zanj in se veselili vseh njihovih uspehov. Bili so utrinek bodočnosti, droben, majhen utrinek.»

Potem je njihov glas nenadoma zamrl. Prevpil ga je vrisk borcev, ki so osvobajali Trst. V tem vrisku pa je bila moč naše zemlje, njenih sončnih bregov in njenega morja. Koliko čudežne lepote, za katero se splača živeti. Ali ni bila preteklost, ki je v zadnjih dvaintridesetih letih zgodovine šla pravkar v slikah in dokazih mimo nas, tudi šola novemu mlademu rodu, kako je treba čuvati dediščino očetov?

Da bi jo umel čuvati tako, kot so jo umeli oni!

M. S.

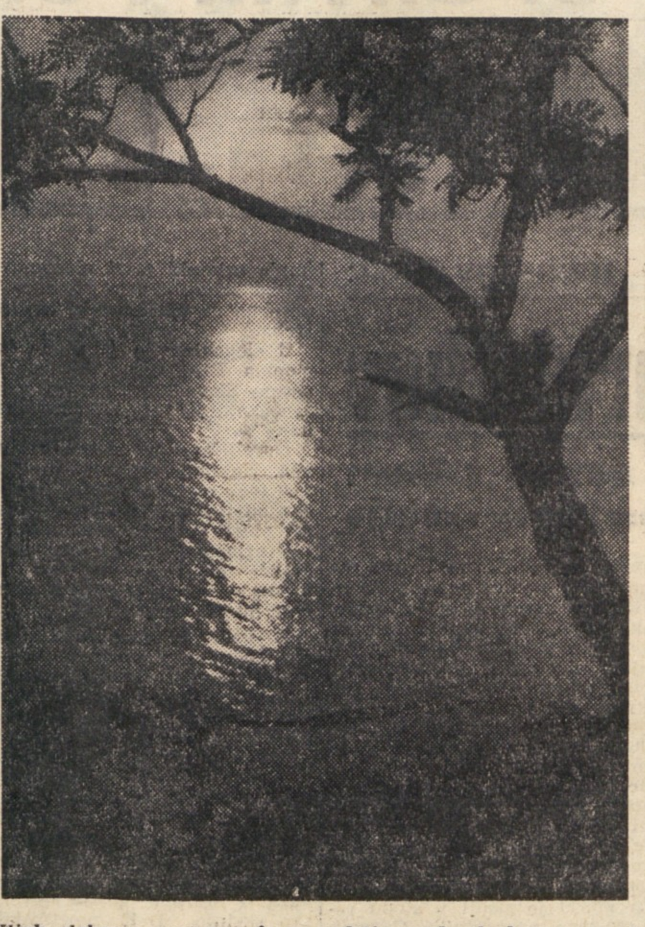

Kljub slabemu vremenu je v nedeljo pred zahodom sonce za hip posijalo izza oblakov.

Sovražniki slovenske šole na Goriškem

Skoraj ne mine semester, ne da bi se v tem ali onem časopisu pojavil članek, ki posveča svojo snov slovenskim osnovnim, strokovnim in srednjim šolam. Tako brigo za razvoj naših šol narekuje elementarna skrb slovenskih ljudi na Goriškem, ki se zavzemajo za razvoj slovenske šole, ker vidijo v njej pogoj za utrjevanje slovenske misli in s tem obrambe slovenskega duha na naročnostno ogroženem kraju.

V goriškem časopisju so se pojavile ob zaključku lanskega šolskega leta tudi ostre kritike na račun celotnega goriškega šolskega zbora in dodajamo, da so bile te kritike utemeljene in konstruktivne. Njihov namen ni bil osebnostno napadati ali obračunavati, ampak je bil do kraja plemenit in napisan lahko samo od človeka, ki mu je pri srcu skrb za obstoj in razvoj slovenskega šolstva na Goriškem.

Razumljivo, da tako odločno stališče ni bilo pogodu nekaterim profesorjem. Njihova užaljena in krvaveča duša pa je vzbudila usmiljenje pri piscu, ki jim je v obrambo napisal res pravo Sokratovo apologijo. Ko je namreč povedal, da «Slovencem sovražni agenti» pregovarjajo slovenske starše, naj svojih otrok ne vpisujejo v slovenske šole, nadaljuje takole: «...Končno pa pričejo na vrsto še številni šovinistični časopisi, ki ogabno napadajo slovensko šolo in na tako imenovan «kritičen» način analizirajo uspehe na slovenskih šolah. Seveda se tisti, ki pišejo take nesramnosti o slovenskih šolah, še daleč ne vprašajo, kdo je pravzaprav kriv neuspehov...»

Ne more biti nobenega dvoma, komu so namenjene te besede. Italijansko šovinistično časopisje jim ni še nikoli, odkar obstajajo slovenske šole na Goriškem, posvetilo niti enega «kritičnega» članka, s katerim bi «analiziralo neuspehe na slovenskih šolah», ker je zadovoljno s sedanjim stanjem. Saj nekvaliteten pouk koristi šovinističnim raznarodovalnim težnjam.

V «Delu» navedeni «šovinistični časopisi» so torej lahko samo slovenski časopisi na Goriškem z našim časopisom vred. Le ti so dejansko «analizirali neuspehe na slovenskih šolah» in mislimo, da se tega nihče ne sramuje niti ni nihče voljan, da bi jih prekliceval.

«Delo» se torej ne strinja s pisanjem teh «šovinističnih» časopisov. Zanj, kakor tudi za vse italijanske šovinistične liste z vsemi italijanskimi šovinističnimi strankami in protislovenskimi občinskimi in pokrajinskimi oblastmi s prefekturo vred, je na slovenskih šolah vse v najlepšem redu. Pouk je kvalitativen, profesorski zbor strokovno neoporečen. Slovenska šola na Goriškem hodi pravilno pot.

Vsiljuje se nam vprašanje: ali ne predstavlja zagovarjanje sedanjih razmer na slovenskih šolah v Gorici zagovarjanje zanikrnosti, nedelavnosti, strokovne neusposobljenosti, pedagoške nezmožnosti nekaterih šolnikov. Ali si ne ravno tega želijo šovinistični oblasti in stranke, ker vidijo ta pogoj za postopno uničevanje slovenske šole (slovenskega duha sploh ne bo treba uničevati, ker ga v teh šolah že lep čas ni in tudi ne more biti, dokler bo poučeval tak strokovni kader).

«Delo» je torej prevzelo vlogo zagovornika res lepih človeških čednosti. Postavilo pa se je na skupno platformo z ostalimi italijanskimi šovinističnimi strankami, da bi čimprej izbrisale tudi zadnjo sled slovenskih šol v Gorici.

S tem je dokazalo, da je vzelo pod zaščito oportunistične elemente, ki se bojijo, da bi padli pri oblasteh v nemilost, če bi pokazali večjo mero pridnosti in sposobnosti.

Dokazalo pa je tudi, da se ne sramuje izbire sredstev, če upa na boljšo afirmacijo kominformistov na prihodnjih volitvah.

In za konec: dovolj sramotno za tistega učitelja odnosno skupino šolnikov, ki iščejo potuho v «Delu», kateremu so slovenski interesi zadnja skrb.

ARTHUR MILLER

mladi ameriški pisatelj in dramatik, čigar dramo «Vsi so moji sinovi» so uprizorili že v ljubljanskem gledališču. (V Trstu smo jo videli kot film.) Nedavno je imela njegova drama «Smrt trgovskega potnika» krstno predstavo v New Yorku, igrali pa so jo nato že tudi v Rimu. Arthur Miller se je rodil l. 1915 v New Yorku kot sin revnih staršev. Leta 1938 je diplomiral na univerzi v Michiganu.

PREJELI SMO:

Delo. Glasilo CK KPS. Letnik XX, št. 4. Ljubljana 1951.

Tudi na Koroškem šovinizem na pohodu

Korošci imajo v svojem boju za narodni obstoj prav tako težko življenje kot primorski Slovenci, ki živimo izven Jugoslavije. Poleg zapostavljanja in zatiranja po oblasti — kot pri nas ali pa na Goriškem — morajo tudi koroški Slovenci občutiti «prijetnosti» nacionalne mržnje in ogabnega šovinizma. V «Slovenskem vestniku», glasilu Slovenske Koroške, smo nedavno čitali poročilo o dogodku, ki žal, nam, primorskim Slovencem, po svoji vsebini ni tako zelo «tuj». Da bodo naši čitatelji videli, da tudi naši bratje na Koroškem nimajo zgolj idiličnega življenja ob prekrasnih jezerih, objavljamo omenjeni članek iz «Slovenskega vestnika»:

Klade Friedrich je skavt — Pfadfinder. Pogosto leta s svojim pokrivalom po mestu in se rad štuli za tako imenovane častne službe pri cerkvenih opravilih. Kakor vemo, imajo skavti geslo, ki se glasi vedno pripravljen in sicer pripravljen za dobra dejanja, to je pomagati bližnjemu, kjer koli je pomoč potrebna. Toda pliberški skavti in nekatera mladina s Kladejem na čelu imajo o svoji pripravljenosti očitno druge pojme, ki verjetno niso zrasli samo na njihovih zelnikih, temveč izvirajo iz hujskaških navodil nepoboljšljivih in nepoučljivih starih zakrknjenih šovinistov iz OeVPejevskega (Oesterreichische Volpkspartei Avstrijska ljudska stranka) in neonacističnega tabora, ki sovražijo z nezmanjšano zlobo vse, kar spominja na slovenstvo, ki sovražijo z janičarsko strastjo Slovence, rod, iz katerega so ti narodni odpadniki skoraj brez izjeme tudi sami izšli. Po navodilih in nahujskani po kolovodjih protislovenske gonje iz nekaterih pivnic ter opogumljeni z alkoholom, so ti pobalini pripravljeni tudi dejansko napasti mirne slovenske pasante.

Tako sodijo ljudje dejanje, ki ga obsojajo vsi pošteni ljudje in se ga tudi pametni Pliberčani sramujejo, ki sta ga v nedeljo zvečer izvršila Klade Friedrich in njegov pajdaš Menc Ludovik, begunec in nepridiprav iz Jugoslavije. Tole se je moglo primeriti v deželi «stoletnega dobrega sožitja» med obema narodoma: Profesor Mihelič in Linhart Francej sta na poti k pevski vaji govorila med seboj slovenski. Naenkrat sta se pojavila imenovana dva mladiča, ki sta verjetno že prežala na ugodno priložnost. Klade ju je nahrulil: «Kennt Ihr nicht deutsch?» (Ali ne znata nemški?») in ko ju je še nadalje nadlegoval, ga je Linhart vprašal, kaj pravzaprav hoče. Klade mu je takoj zasolil klofuto in takoj je začel tudi Menc s pestmi obdelovati profesorja Miheliča in oba sta ga bila tako dolgo, da se je ves krvav zgrudil na tla. Mihelič in Linhart sta utrpela telesne poškodbe, ki jih je zdravnik ugotovil.

Da je to nečastno početje teh dveh «junakov» načrtno in posledica ščuvanja dokazuje dejstvo, da je Kladejeva sestra nasproti slovenskim pevkam, ki so se nad dejanjem zgražale, kriknila: «Alle Tschuschen kommen an die Reihe, heute der eine, morgen der andere», («Vsi Čuči — psovka za Slovence, op. ur. — pridejo na vrsto, danes eden, jutri drugi»), in ko je Klade v arestu silno razgrajal in se je okoli nabralo nekaj pliberške mladine, so ba je vpili, da je storil prav in da mu bodo drugič pomagali. Zares lepe cvetke narodno nestrpne in hujskaške politične vzgoje.

Tudi profesor Mihelič je begunec iz Jugoslavije, ki iz kakršnih koli vzrokov ni ostal v svoji domovini. Ta doživljaj in mnogo sovražnih izjav in groženj proti njemu, ki jih je doležen v deželi, kjer je računal, da bo užival najlepše gostoljubje, bodo morda tudi za njega opomin, kje naj išče svoje prijatelje. In še tole, da ga je pretepal eden izmed isto tako depijevcev (DP — Displacead Persons — razseljenci) govori dovolj jasno besedo, ki mu lahko daje snov za razmišljanje. Pripomnimo, da profesorja Miheliča nacionalni šovinisti sovražijo zaradi tega, ker z uspehom goji slovensko cerkveno petje.

Pričakovati bi bilo, da bo oblast napadalce eksemplarično kaznovala in jim iztrebila skomine po takšnih dejanjih, toda bojimo se, da bo postopek «mil», kakor je pri nas v takih primerih običajno.

1500 TRŽAČANOV V NEDELJO V LIPICI

Prijetna oaza, kjer pozabiš, da si na Krasu, bi mogla postati najvabljivejša izletna točka iz Trsta

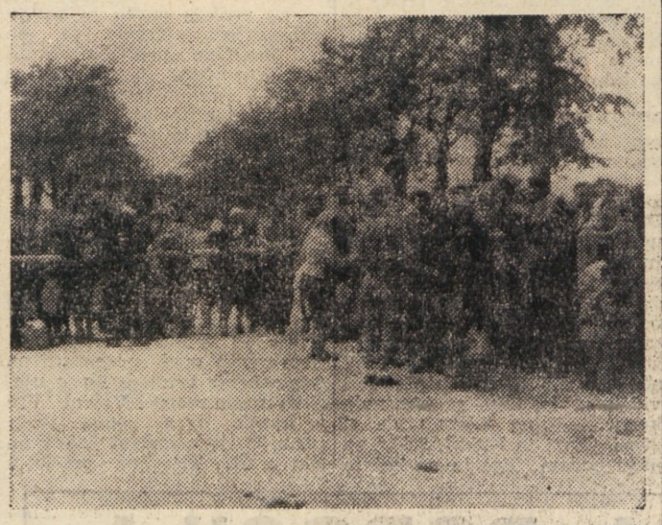

Ob 10. uri je bil že precejšen naval na obmejnem bloku v Bazovici.

Slava imena Lipice sega še daleč v cesarske čase. Ne toliko zaradi kraja, kolikor zaradi konj, ki so jih tamkaj gojili in jih še gojijo. Lepi beli lipicanci so ponesli slavo svoje pasme po vsem nekdanjem cesarstvu in še preko njegovih mej. Pasma se je potem deloma križala, vendar tako da so se ohranile njene odlike.

Tržačani pa poznajo Lipico tudi zaradi tega, ker tam lahko pozabijo, da so na Krasu. Na prostranih travnikih, v senci hrastov, ki so ponekod bolj redki, drugod pa bolj gosti, da te spominjajo na gozd, se ti zdi, da ni v velikem parku. Za mnoge Tržačane pa je Lipica vendar samo ime, ob katerem si skoraj nimajo kaj predstavljati. Zato ni čudno, da je zbudila veliko zanimanje objava da bo v Lipici veselica in da bo mogoče iti tjakaj na razmeroma lahek način. Pravočasno se je zvedelo, da bo za to priložnost odprt blok na cesti med Bazovico in Lokvijo.

V nedeljo se je napotilo proti omenjenemu bloku na stotine ljudi, bilo jih je celo preko tisoč, kot smo pozneje izvedeli. Pa to še niti niso bili vsi, kajti okrog pet sto jih je šlo čez blok pri Fernetičih s kolesi in drugimi prometnimi sredstvi. Blok pri Bazovici je bil namreč namenjen samo pešcem.

Pihal je dokaj močan veter, ko so ljudje korakili po cesti proti Bazovici in naprej, toda to ni nikogar motilo. Da le ne pada, si je vsak mislil in se zraven tolažil, češ ne bo dežja prav zaradi vetra. Kar pusta in prazna je ostala Bazovica in bližnje vasi — skoraj vse se je dvignilo in odšlo v Lipico.

Na bloku so bile formalnosti razmeroma hitro opravljene in ljudje so odhiteli dalje. Mnogi so že od bloka dalje imeli spremstvo znancev in sorodnikov, ki so jih prišli čakat.

S ceste proti Lokvi zavije pot v Lipico na levo. Čez gmajno in mimo nekaterih ograd prideš na posestvo lipicanske konjušnice. Takoj se opazi, da so tukaj že davno nekaj Krasa spremenili, tako da ne gledajo iz zemlje same skale in brinje. In nehote se ti vsili misel: če so lahko tako naredili tukaj, ali bi drugod po Krasu res bilo to tako nemogoče.

Prideš do konjušnic. V sredi je velik prostor za jahalne vaje, okrog pa je speljana pot za tek in vožnjo. V ograjenem prostoru je polno konj; nekateri so beli, drugi temno sivi ali pa rjavi. Med njimi so tudi žrebeta s svojimi ozkimi, elegantnimi glavicami. Kar radi prihajajo k ograji k ljudem, ki jih vabijo. In ko jim ponudijo trave, se približujejo še tisti, ki so stali doslej v ozadju.

Odpravimo se še v hlev na zgornjem dvorišču, kjer imajo svoje prostore žrebci. Vsak ima poleg svojega imena še imena kobil in žrebcev prednikov tja za sedemdeset let nazaj — kolikor smo opazili, ne da bi natančno gledali prav vsak rodovnik.

V tem se je zbralo že mnogo ljudi in na pobočju pod hrasti, kjer so bile mize, že ni bilo več dovolj prostorov. Posesti je bilo treba tudi po travi. Ni treba mnogo poudarjati, da je bil zlasti teran privlačna stvar med vsem, kar se je prodajalo, čeprav je treba priznati, da tudi ostalemu vinu ni bilo kaj očitati, nasprotno, zaslužilo je pohvalo.

Po eni uri popoldne pa se pripelje od nekod lepa četverovprega: štirje krasni belci lepo tečejo pred vozom, s katerim se pelje precej oseb. Nam, ki nas na cesti preseneti kvečjemu kak nov tip avtomobila, se je zdel ta prizor nekaj filmskega. Poleg četverovprege so nastopile tudi dvovprege, na prostoru, ki je določen za jahanje, pa je vočja jahalne šole predvajal nekaj jahalnih spretnosti; pokazal je pravzaprav, kako se da konj voditi in kako se zna pokoravati. Prišli so nato dečki, ki so jahali na povelje vodje šole. Kar dobro so jih konji ubogali. Nekoliko manj pokorščine so pokazali, ko so jih zajahale deklice, vendar bodo tudi one še lahko postale dobre jahačice. Kdor je pa hotel videti še kaj več, je šel gledat še dokumentarni film o vzgoji lipicancev, ki so ga nekaj krat zavrteli.

Pri plesišču pa je že začela igrati godba, mladi ljudje so se zavrteli, nekateri pa so začeli polagoma odhajati.

Kakor pri prihodu tako je tudi pri odhodu šlo na blokih vse v redu, dokler so se vračali še redki posamezniki. Čim pa je prišlo več ljudi, pa se je izkazalo, da na bloku civilne policije niso nalogi kos, tako da bi bila formalnost na bloku hitro opravljena. In medtem ko bi se lahko za dopoldanski način opravljanja formalnosti pohvalno izrazili, pa moramo za večerni, skoraj neusmiljeni način zadrževanja ljudi cele ure na dežju izreči najmanj svoje začudenje. Upamo, da bo stvar pri drugih podobnih priložnostih tekla hitreje v obojestransko zadovoljstvo. Sedaj gremo sicer zimskemu času naproti, vendar je gotovo, da se bodo na spomlad ponovili taki večji skupinski izleti.

* * *

Ko smo bili včeraj v Lipici, nam je marsikdo dejal: «Škoda, da ni ta izlet konec aprila ali v začetku maja». Tudi kdor še ni bil v tem času v Lipici, je lahko potrdil, da mora biti v tem času tukaj res zelo lepo. Treba je vsekakor pripraviti za tisti čas kak izlet v Lipico — to je bila splošna želja vseh.

Nekaj tisoč ljudi je gledalo popoldansko prireditev v Lipici.

Spomin na veliko stavko tekstilnih delavcev leta 1936

V petek, 28. septembra je bilo v Kranju spominsko manifestacijsko zborovanje ob 15letnici stavke tekstilnih delavcev. Zborovanja se je udeležilo nad 2000 ljudi iz Kranja in okolice. Med udeleženci zborovanja so bili tudi član CK KPS Tomo Brejc, zastopnik glavnega odbora Zveze sindikatov Slovenije ter številni predstavniki glavne direkcije tekstilne industrije in drugi.

Prvi je govoril na velikem zborovanju tov. Resman, ki je bil pred 15 leti v stavkovnem odboru in je tako lahko podal dobro sliko nekdanjega velikega boja. Za njim je govoril član CK KPS tov. Tomo Brejc, ki je zborovalce pozdravil v imenu centralnega komiteja, potem pa izrazil zahvalo organizatorjem pomembne svečanosti, ki je velikega vzgojnega pomena, ker oživlja spomine na težko trpljenja polno, a tudi slavno zgodovino slovenskega delavskega razreda in tako poglablja spoznavanje vrednosti najvažnejših pridobitev ljudske revolucije: svobode in oblasti delovnega ljudstva.

Tov. Brejc je v svojem govoru tudi omenil, da je sam sodeloval kot aktivist partije in sindikalni funkcionar pod vodstvom tov. Franca Leskoška pri pripravah velike stavke. Stavka je bila organizirana po izkušnjah velike, meseca julija 1936 uspešno končane stavke gradbenega delavstva in ves njen potek je dokazal, da se od izkoriščevalcev delovnega ljudstva ne da ničesar doseči brez organiziranega boja.

NOVO ZDRAVILO PROTI SLADKORNI BOLEZNI IN PROTINU

Nov izvleček, ki ga pridobivajo iz jeter brejih krav, olajšuje živčne motnje in bolečine, ki jih povzročata sladkorna bolezen in protin. Klinične lastnosti nove sestavine je opisal na mednarodnem gerontološkem kongresu v St. Louisu dr Collens, zdravnik bolnišnice v Brooklynu. Dr. Collens je poročal, da se je novo zdravilo izkazalo za uspešno z 94% primerov sladkorne bolezni, pri katerih so ga uporabili. Z novim zdravilom so zdravili tudi 112 primerov protina in so ugotovili ozdravljenje ali izboljšanje v 84% primerov.

Ta jetrni izvleček se je pokazal zlasti za uspešnega pri zdravljenju kostnega protina, ki ga povzroča neredna rast kostnega staničja in pri katerem je zdravljenje s kortisonom odpovedalo.

ELEKTRICNI MOZGANI

Na massachuttskem tehnološkem zavodu so izumili elektronsko napravo, ki se verjetno med vsemi dosedanjimi podobnimi izumi najbolj približuje umetnim možganom. Ti «elektronski možgani», shranjeni v zabojčku v velikosti dveh kubičnih čevljev, izpopolnjujejo «spominski» sistem zelo naglih elektronskih računskih strojev. Naprava obstaja iz zabojčka, v katerem je 32.768 magnetičnih celic, ki jih lahko primerjamo z možganskimi celicami, z več kot 200 žičnimi zvezami.

NOVO BLAZILNO SREDSTVO PROTI PORODNIM BOLECINAM

«New York State Journal of Medicine» poroča, da je med vsemi do sedaj odkritimi blažilnimi sredstvi proti bolečinam novo zdravilo nisentilhidroklorat najuspešnejše.

Dr. Harry Laforge, ki je napravil poskuse s tisoč ženami v starosti od 17 do 42 let, poroča, da je novo anestetično sredstvo «dokončno odstranilo bolečine in strah pred porodom» in da je popolnoma neškodljivo tako za porodnico kot za novorojenčka. «Naš vtis je bil tudi — nadaljuje dr. Laforge — da je nisentil skrajšal trajanje porodnih bolečin.»

Dr. Laforge pripominja, da povzroča zdravilo sicer pri porodnici zaspanost in mlahavost, da pa v splošnem ne vpliva na njeno bistrost duha. Porodnice večinoma lahko zaspijo, a se lahko zbudijo, ne tožijo pa o nikakih bolečinah. Nekatere se spominjajo samo na nekaj minut bolečin tik pred porodom. Skupno z nisentilom uporabljajo isocin, drugo učinkovito anestetično sredstvo.

NOV TANKOVSKI MOTOR

Znana britanska avtomobilska tovarna «Rover Car Co.» bo vzela v najem tovarno britanske vlade za izdelovanje tankovskih motorjev. Tovarna je z vlado že dosegla načelni sporazum. Čim bodo pogajanja zaključena bodo v tej tovarni pričeli izdelovati tankovske motorje «Meteor» za britansko ministrstvo za oskrbo.

NOVO ZDRAVILO PROTI TUBERKULOZI

Kemična družba CIBA je izdelala novo antibiotično sredstvo, ki so ga preizkusili proti tuberkulozi in glede katerega so ugotovili, da ostane učinkovito tudi po ponovni uporabi. Novo zdravilo bo izboljšalo uporabo streptomicina, ki ga zdaj obširno uporabljajo. Tuberkulozni bolniki pokažejo proti streptomicinu večkrat odpor, kar preprečuje učinek tega antibiotika.

Novo zdravilo so opisali na svetovnem zborovanju kemikov, ki je bilo v New Yorku.

POMANJKANJE ŽVEPLA

Ameriški produkcijski urad poroča, da obstaja nevarnost, da bodo dobave žvepla v četrtem tromesečju t. l. za 100.000 ton manjše kot potrebe ameriškega gospodarstva za domačo uporabo in izvoz. Da odpomorejo temu, bo urad odredil, da se zaloge žvepla znižajo od sedanjih 90 dni na 25 dni, s čemer bo v prihodnjih mesecih na razpolago okoli 100.000 ton žvepla.

REKORDEN LETALSKI PROMET V ZDRUŽ. DRŽAVAH

Število potnikov ameriških letalskih prog v prvi polovici leta 1951 je preseglo vse dosedanje rekorde. V navedenem času je potovalo 11,793.000 potnikov z letali. To je za 56.3% več kot v istem času lanskega leta. 40% današnjih potnikov odpade na žene in otroke, medtem ko je še pred nekaj leti ta odstotek bil samo 10%.

Število vojaških oseb, ki so potovale s civilnimi letali, je v tem času poraslo za okoli 25%, kar je očitno v zvezi s pospešenjem oboroževalnega programa. Naraščajočo težnjo v potovanju z letali pripisujejo znatni pocenitvi potovanja z letali.

Naši ljudje - naša zemlja... v pismih

Od mnogih pisem, ki jih prejemam od naših ljudi s Primorskega in iz Slovenije, sem zadnje čase prejel dve prav pomembni. Poiskal sem v predalu, kjer hranim važnejša pisma, še tri in jih prebral eno za drugim. Med čitanjem je iz listov vstajala slika za sliko naše primorske zemlje in njenih ljudi.

Vseh pet pisem imam pred seboj na mizi. V teh nagosto popisanih listih se skriva v vsakem delček našega življenja, delček duše našega človeka delček naše obmorske zemlje, delček skupnih naporov pri ustvarjanju novega življenja in novega človeka. Na teh petih listih je pisana zgodovina naših ljudi, tistih, ki so v ostri življenjski borbi neuklonljivi in jih niso podrli viharji, ki so grozili, da pregazijo njihovo življenje.

Samo malo poglejmo v to borbo.

Prvo pismo, ki je tudi časovno prvo, je tam nekje iz Tolminskih grap, iz samotnega bajtarskega doma. Pisala ga je danes zrela žena.

Temna in nelepa je bila njena mladost, kot je bilo temno suženjstvo naših ljudi pod Italijo. Komaj dvanajstletna šolarka je padla v roke staremu nasilnežu, ki jo je začel izkoriščati. Več let jo je imel pod svojim vplivom. Ko ji je končno uspelo, da se ga je rešila in se čez nekaj let poročila, je njeno življenje dobilo neki smisel. Bila pa je vedno nekako potrta in se čutila kot uničena. Šele začetek osvobodilne borbe ji je prinesel prebujenje. Mož je odšel v partizane, ona pa se je vrgla na terensko delo. Bila je članica mladinske organizacije in je sodelovala pri več mitingih. Tečaj je občutila, da se v njej prebuja človek, da se v njej prebuja življenje. Dobila je v roke partizanski tisk in čitala reportaže o borbah, ki so jih pisali partizani. Tako piše o tem v pismu:

«Čitala sem s solzami v očeh in se čudila, kako je prišlo in od kje, da znajo naši preprosti ljudje tako pisati.»

Tako je začutila v sebi novonastajajoči svet. Tista môra, ki jo je prej tlačila, je izginila. Življenje ja zanjo postalo res življenje, pri katerem je vredno sodelovati. Danes je mati dveh otrok, skrbno pomaga pri delu in nastajanju novega sveta ter novih ljudi.

Drugo pismo je iz Soške doline. Pisala ga je bivša aktivistka iz časov borbe v Slovenski Benečiji. Tovarišici, ki je zelo mehkega značaja, je umrla mati in jo je ta bolezen tako prizadela, da je kmalu nato hudo zbolela. Ni je potrl tako močan udarec. Ozdravela je in v pismu potožila nad izgubo matere:

«Z delom sem se umirila. Moje življenje poteka pri ognjišču in na potu. Želijo pa, da bi šla pomagat k dopisništvu. Kaj o tem misliš ti? Ko te nadlegujem za nasvet, verjamem še vedno v tisto v borbi skovano tovarištvo, da si pomagamo med seboj. Pri nas imamo češnje, pridi!»

Nobenega pisma, kar sem jih prejel, nisem tako vesel kot tega. Tako sem občutil moč življenja te mladinke, ko je po tako trdi življenjski nevihti lahko zapisala tisti lepi: «Pri nas imamo češnje, pridi!» Predstavljal sem si jo, kako stoji tam v majhni vasici nad Sočo pod češnjo, preobloženo z okroglimi, rdečimi in sočnimi sadovi. Bil je to iz našega primorskega življenja izklesan tip tovarišice, ki išče nasveta in pomoči za nadaljnjo življenjsko pot, ki jo ima pred seboj.

Tretje pismo je od tam, kjer pravi Gregorčič o Soči:

«A ko prideres na ravnine,
zakaj te živa radost mine?
— — — — — — — — —
Ogromna solza se mi zdiš,
a še kot solza — krasna!

Piše ga mati tiste Milojke, ki je 27. januarja 1944, leta padla v Cerknem ob napadu na partijsko šolo. Tu govori mati in med drugim pravi:

«Kar vidim vas, kako nam stojite ob strani, kako nas bodrite, naj bomo pogumni. Želela bi, da bi bilo veliko takih tovarišev, da bi tudi druge matere imele delček zadoščenja za njih velike žrtve.»

Četrto pismo je iz bližnje okolice Tolmina. Piše ga mati — vdova, ki danes vodi v vasi žensko organizacijo, piše spomine na borbo in si prizadeva spraviti v življenje prosvetno društvo. Poleg vabila na Gregorčičevo proslavo dodaja:

«Ne odlašaj predolgo in pridi, da se spočiješ in naužiješ miru, ki vlada v naših gorah.»

Res je, če kje, je v Tolminu lepo. Tam je čez poletje vsaka hiša vrt, toliko je rož po oknih in vrtovih. Potem pa tisti venec gora, ki obkroža dolino z mogočnim Krnom, ki se dviga v višino. Tu so ljudje še taki, kot jih je Gregorčič opeval:

«Tu biva narod še krepak,
tu biva narod — poštenjak.»

Ljudje, ki živijo tod, so pristni potomci nekdanjih puntarjev in so podedovali vse lastnosti upornikov. Zato pa Poljubinci, Doljani, Zatolminci, Tolminci, Modrejani, Volčani in Kozarščani danes obdelujejo polja sebi in ne več tolminskim grofom in tudi ne več nekaterim vaškim iz tujine pritepenim mogotcem.

Zdi se mi, da sem iz teh pisem še bolj v globino občutil našo zemljo in naše ljudi na njej.

P. A. — OGAREV

MEHANIZACIJA POLJEDELSTVA NA MALAJSKEM POLOTOKU. — Tudi sadilci riža na Malaji spoznavajo vedno bolj koristi mehaniziranega poljedelstva in uporabljajo z vladno podporo v vedno večji meri traktorje, ki so izdelani primerno za tamošnje prilike.

Na nedeljskem izletu v Lipico vročekrvna mladina ni iskala zatišja pred burjo.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Nad Severnim Jadranom je področje nizkega zračnega pritiska. To razbija val hladnega zraka, ki prodira preko Alp. Za danes je predvidevati vetrovno in nestanovitno vreme. Pooblačitev večja v popoldanskih urah, padavine niso izključene. Včeraj je bila v Trstu najnižja toplota 17 stopinj, najvišja pa 20.

RADIO

Opozarjamo vas na naslednje oddaje: **Jug. cona Trsta:** 13.45: Poje Helena Plevel; 20.00: P. I. Čajkovski: «Pikova dama», opera v 3 dejanjih. — **Slovenija:** 13.10: Plesi in baleti iz slovanskih oper; 20.00: Simfonični koncert Radia Ljubljana. — **Trst II.:** 12.33: Razni solisti; 22.45: Romance in serenade. — **Trst I.:** 14.30: Orkester melodij; 23.30: Plesna glasba.

V ORODNI TELOVADBI ITALIJANSKI JUNIORJI PREMAGALI JUGOSLOVANSKE

Napeta borba odličnih nasprotnikov

Med posamezniki prvi Copf - Rezultati: moški; 275.90 - 267.25; ženske: 187.45 - 174.15, obakrat za Italijo - Nadvse prijateljski sprejem in vzdušje

Sneg se je komaj odtajal na ljubljanskih ulicah. Kamniške Alpe so bile v ozadju še vse bele, pisal se je 18. marec. Dan poprej je prišla v belo mesto gruča fantov in deklet. Od pasu navzgor je njih obleka bila sinje barve, na prsih italijanski grb. Mladinska juniorska reprezentanca je položila prvi most med telovadci obeh sosednih dežel. Prišli so brez posebnih predsodkov, vendar z veliko radovednostjo, saj so prestopili prag države, o katere kulturi, civilizaciji, načinu življenja in še mnogih drugih osnovnih življenjskih vprašanjih se govore tako pogosto stoodstotno nasprotujoče si stvari.

Mnogokrat se prenalahko žonglira s pojmi kot so navdušenje, srčnost, ki profanirani na tak način postanejo nekaj papirnatega, brez vsakega pomena, sam ob sebi razumljiv obesek ob vsakem obisku. Tokrat smo bili daleč od tega. Prof. Marchiso, predsednik italijanske telovadne zveze bi lahko samo pozdravil, kot pač od njega zahteva olika; nihče pa mu ne bi mogel ničesar očitati tudi, če v Benetke ne bi prišel Potoval je namreč vso noč po celodnevnem napornem delu okoli italijanske telovadne reprezentance, ki ga je nato čez nepolnih oseminštirideset ur ponovno čakala nekje na jugu, da jo povede na mediteranske igre v Egipt. A v njegovih pozdravih je bilo čutiti nekaj več, nekaj, kar ni gola formalnost; je toplina, ki prihaja iz srca telovadca — športnika, ki stoji pred nekom, s katerim ga veže poleg skupnih idealov in težnje za dobrim sosedstvom še spomin na lepe dni, ki jih je preživel v njegovi sredi. «Da bi bili povsod na vladi športniki» se mu je utrgalo pri govoru na večerni akademiji, «tedaj vojn že dolgo časa ne bi poznali». Isto misel je izrazil drugi dan pri banketu tudi beneški podžupan.

Pred nedeljskim dvobojem je bilo takole: v Ljubljani so zmagali Italijani pri moških za pet točk, pri dekletih pa je bila razlika še za kakšno točko višja.

V Benetkah nista imeli nastopiti ljubljanska zmagovalka Pitteri in Luciana Sambo; obe sta namreč prestopili v višji - seniorski razred. Da bi tehtnica bila v ravnotežju, ni dopotovala z gosti dvojica najboljših, ki bi po izjavah strokovnjakov, precej spremenila sile na bojišču. Konec je bil torej precej negotov, čeprav bi jugoslovanska zmaga vendarle bila presenečenje.

«Serenissima» v nedeljo ni bila naklonjena: iz nizkih oblakov dotikajočih se stotine kupol in zvonikov, je vsak čas zapršelo in iz kanalov ni dišal ravno dragi parfum «Beneške noči», ki ga za drag denar imate kot surogat in poosebljenje mesta v vsaki boljši drogeriji.

Telovadilo se je v dvorani športnega kluba Reyer, bivši cerkvi, katere stene še jasno govore o izvoru. Le strop so hvala bogu prebelili, da ni tak kot v Kopru, kjer se telovadcu pri veletočih in podobnemu, ko gledą z obrazom proti stropu, prikažejo najprej nebesa, nato pa še ženske strašno baročnih oblik.

Začetek je bil napovedan za 8,30, a žal udomačene primorske pol ure zamude nimajo ničesar očitati beneškim. Občinstvo je pokazalo precej zanimanja za večerno slovesno akademijo, dočim so pri dnevnem telovadenju tribune bivše cerkve kazale rebra. Pa čeprav je na velikih lepakih v mestu bilo napisano, rdeče na belem, da nastopijo moštva Jugoslavije in Italije, a nikjer, da so to juniorske ekipe. Prav tako so šele na posebno zahtevo vodstva gostov, spremenili jugoslovansko reprezentanco v slovensko, kakršna pač je.

Copf Ivan iz Maribora je bil junak dneva. Po našem je že prestopil mejo, ki loči poklicane od izvoljenih. Star je devetnajst let pripravlja se za študij na ljubljanski univerzi. Bil je od vseh, kar smo jih gledali med dnevom, zdaleč najelegantnejši. V prosti vaji, krogih in konju je sledil v stopu renomirana nasprotnika Carnolija in Brivia in se nato z brezhibno vajo na drogu in preskokom zrinil za samih petnajst stotink pred Brivia. Ob takem rezultatu šele vidiš važnost dobrega sodnika. Ko se bo Copf telesno ojačil, bo dobila jugoslovanska vrsta v njem dobro inekcijo. Glavni problem jugoslovanskih telovadk in telovadcev je predvsem telesno ojačenje. Zdela se nam je včasih borba med Davidom in Goliatom, primerjajoč Carnolija in tovariše s Copf-kom. Zato na orodjih, kjer odloča sila Slovenci niso mogli biti uspešni, predvsem seveda na krogih in konju. Na svoji strani pa imajo mladost, velik talent in dobro ljubljansko šolo.

Italijani so bili boljši na orodjih moči ter pri prosti vaji, kjer so vsi po vrsti bili neverjetno dinamični, precizni in zreli, čeprav včasih z malo trdo vezavo.

Ob prosti vaji bi se dalo pri natančnosti še nekaj povedati: prvič: telovadba je muzika s svojim ritmom; drugič: prehaja iz pianissima postopoma na močnejše; sinkopirana glasba do sedaj pri resnih glasbenikih še ni našla prevelikega odziva. Tako bi moralo biti tudi pri prostih sestavah: težje elemente gre pripravljati z lažjimi. Salto, pa četudi nazaj in še ne vem kako lep, se bo zdel skoraj cirkuški ako ne bo imel zadostne priprave.

Carnoli je pravo skladišče mišic, kar mu daje nad sovrstniki veliko prednost, ki bo z leti nujno izginila. Občudovali smo Battistinija v prosti vaji. Nekateri odlomki spadajo v repertoar velikega telovadca (strig v zraku, takoj nato v špago, vse zabeljeno z obilno porcijo dinamičnosti).

Bradla, krogi in konj so našli svojega mojstra v Briviu. Njegovi elementi so bili zelo težki vendar izvedeni lahkotno, brez naprezanja. Zdelo se ti je, kot bi Arhimedov zakon napravil za nekaj trenutkov telo lažje tudi v zraku. Žal si je zapravil talentirani Italijan v prosti vaji zaradi treme vsaj točko.

Tomšič je bil odličen na drogu, zlasti pa zvečer na akademiji, ko se je aplavzi kar niso hoteli poleči. Skromno in tiho je nabiral točke Herman, tudi on odličen na drogu.

Popoldne dekleta. Tekmovale so na gredi, dvovišinski bradli, prosti vaji in preskoku čez konja. Italijanke so bile sigurnejše in preciznejše od gostov. Imajo pa včasih popolnoma moške elemente, ki jim je gracioznost zelo daleč. Vidi se jim, da ima nad dekleti svoje roke prof. Grevi, ki že od amsterdamske olimpiade dalje vodi žensko vrsto. Mnogo mu dolgujejo, vendar vsaj gracioznosti od njega ni moči zahtevati. Njih vaje so navadno zelo dolge in zelo polne vseh mogočih sestavin.

Jugoslovanke imajo drugačen način vadbe: obvladajo toliko, kolikor zadostuje njihovim letom in sposobnostim. So pa zelo mlade in poleg tega kot skoraj vse severnjakinje tudi pozneje zrele od Italijank. Najboljša je bila brez dvoma Sonja Rozman, ki je poskrbela s svojo prosto vajo (ocenjena z 9.80 točkami) za lep zaključek nastopa. Tudi ostale dekleta imajo oslovski most elementov že za seboj. Večje sigurnosti, posebno na gredi, pa bi le bilo treba.

Z elegantnostjo je vidno izstopala Fani Cerar, drugoplasirana Slovenka. Prijetno presenečenje je tudi Ada Smolnikar.

Durellijeva je zmago zaslužila. Najnižja ocena ji je bila 9.60 točk na dvovišinski bradli, drugod povsod več. Dinamična pri prosti vaji, sigurna na gredi.

Graziana Bozzo je pokazala zvečer zelo riskantno vajo na gredi, v tekmi je z isto bila dvakrat na tleh.

Z veliko osebno avtoriteto sta sodnika Vidmar in Grilc držala kolegi Costagliolo in Mandrinija na športnem tiru. Pri ženskah pa je s strani Italije bilo nekaj navijanja za svoje. Brez dvoma tudi zaradi drugačnega gledanja na nekatere stvari, ki bi se dale razbistriti le po dolgem razgovoru.

Zvečer je bila slavnostna akademija z izmenjavo daril. Domačini so darovali stekleno vazo iz Murana, gostje slovensko skrinjo. Deli umetniških rokodelcev obeh krajev bosta ostali v trajen spomin na lepi dvoboj tako enim kot drugim. Naj končamo tudi mi z besedami predsednika beneškega CONI, ki je dejal v slovenščini: «Na svidenje!»

MITJA VOLCIC

* * *

LESTVICA MOŠKIH POSAMEZNIKOV: 1. **Copf Ivan (Slovenija) 56.20 točk**; 2. Brivio Silvio (Italija) 56.05; 3. Carioli Arrigo (Italija) 54.95; 4. Battistini Francesco (Italija) 54.35; 5. Herman Franc (Slovenija) 53.40; 6. Tomšič Tone (Slovenija) 53.35; 7. Brigatti Aldo (Italija) 52; 8. Del Pino Luciano (Italija) 51.75; 9. Montanari Guglielmo (Italija) 51.70; 10. Poešl Saša (Slovenija) 50.80; 11. Slibar Janez (Slovenija) 50.65; 12. Arosio Giulio (Italija) 49.85; 13. Modic Peter (Slovenija) 48.10; 14. Mesarič Leon (Slovenija) 47.95.

LESTVICA ŽENSK POSAMEZNIC: 1. Durelli (Italija) 38.95 točk; 2. Reali (Italija) 36.85; 3. Amato (It.) 36.45; 4. Rožman (Slov.) 36.40; 5. Carioli (It.) 36.15; 6. Bozzo (It.) 36.10; 7. Leoni (It.) 36.10; 8. Bolletti (It.) 36.65; 9. Cerar Fani (Slov.) 35.20; 10. Smolnikar Ada (Slov.) 34.20; 11. Lapajne Zinka (Slov.) 33.95; 12. Galjot Marjanca (Slov.) 33.75; 13. Kuljiš Jadranka (Slov.) 33.25; 14. Novak Marjanca (Slovenija) 28.30.

DVE ZMAGI NAŠIH KOLESARJEV

Na Pokljuki prvi Javornik

Koper si je osvojil blejski pokal - Tržačani drugi na dirki okrog Blejskega jezera

Bolj uspešno, kot tako, naši kolesarji niso mogli zaključiti letošnje sezone. Tako kot lani, so tudi letos zmagali na obeh mednarodnih kolesarskih dirkah Bled - Pokljuka in okrog Blejskega jezera in s tem pokazali znova svojo moč v gorskih in na ravninskh dirkah. Letošnji uspeh je bil še večji od lanskega: to pot je bila konkurenca večja. Na drugi strani pa so naši dirkači zasedli prvi dve mesti v nedeljo v krožni 100 km dirki okrog Blejskega jezera.

Javornik se je soboto izkazal kot najboljši gorski vozač in je zasluženo zmagal po 10 km težke in naporne vožnje iz Bleda na Pokljuko. Edini, ki mu je bil kos, je bil Beograjčan Petrovič. Ta je sicer kot prvi privozil skozi cilj, vendar je bil diskvalificiran in je zasedel šele drugo mesto. V zaključnem sprintu, ko ga je Javornik že dohitel, ga je potisnil v cestni jarek, kamor je Javornik padel brez posledic.

Poleg Javornika se je v gorski dirki odlikoval tudi mladi Apollonio. S svojim šestim mestom se je uvrstil med najboljše jugoslovanske gorske dirkače, pred Ješiča, Bata, Rinaldija in druge. Dobro sta se izkazala tudi mladinca Tamaro in Cimoroni, ki sta bila kos najboljšim in sta uspešno končala dirko. Prišla sta med prvo dvajsetorico.

Na dirki se je že takoj ob začetku pokazalo; da bodo v borbi za prvo mesto odločevali med seboj le gorski dirkači. Po nekaj kilometrih se je iz skupine ločil Petrovič, kateremu je pa kot senca sledil Javornik. Za njima se je formirala skupina desetih; med njimi so bili tudi Apollonio, Rinaldi, Kuret, Samec in Tamaro.

Pri najtežjih vzponih sta hotela Petrovič in Javornik, ki sta bila v vodstvu, uiti drug drugemu. To pa ni uspelo niti enemu niti drugemu. Pet kilometrov pred ciljem sta imela vodeča eno minuto prednosti pred trojico, v kateri so bili Rozman, Ročič in Stanko, ki so se še prej ločili od skupine. Tik za njimi sta vozila Apollonio in Rinaldi z Ješičem in Batom. Ta vrstni red je ostal neizpremenjen do cilja, kamor sta prva dva prišla le z 10 sekundami prednosti.

V nedeljo so kolesarji znova odšli na start, da se pomerijo med seboj v ekipni dirki med mesti. To je bila dokončna borba za lastništvo pokala «SSD Bled», ki ga je lansko leto prvič osvojila reprezentanca Kopra.

Generalni plasman gorske dirke Bled - Pokljuka

1. Javornik Jurij (Trst), ki je prevozl 19 km gorske proge v 48'24"; 2. Petrovič Veselin (Partizan, Beograd) z istim časom; 3. Rožman Oskar (Branik, Maribor) po 11"; 4. Ročič (Partizan) po 32"; 5. Stanko (Partizan) po 32"; 6. Apollonio (Proleter, Koper) po 56"; 7. Rinaldi (Proleter, Koper); 8. Polak (Triglav, Ljubljana); 9. Ješič (Partizan) z istim časom; 10. Bat (Dinamo, Zagreb) po 1'03"; 11. Kuret (Proleter) po 3'39"; 12. Samec (Trst) po 3'50"; 14. Tamaro (Proleter) po 3'54"; 19. Cimoroni (Trst) po 5'19"; 28. Luglio (Proleter) po 8'14".

Končni plasman ekipe dirke okrog Blejskega jezera:

1. **Koper** (Proleter) (Luglio, Gardos, Rinaldi, Cimoroni), ki je prevozila 16 krogov za skupnih 100 km, v 2 urah 46'46" z povprečno brzino 35,900 na uro; 2. **Trst** (Javornik, Samec, Kuret, Apollonio) v 2 urah 48'55"; 3. **Beograd I.** (Partizan) (Petrovič, Ročič, Kostič, Stanko) v 2 urah 50'43"; 4. **Beograd II.** (Ješič I., Ješič II., Bulatović, Kovačina) v 2 urah 52'04"; 5. **Reka** (Stroligo, Calcina, Kasumovič, Zambelli) v 2 urah 59'48"; 6. **Ljubljana I.** v 3 urah 02'06"; 7. **Osijek** v 3 urah 16'44".

Ekipe Novega Sada, Beograda III., Ljubljane II.: Maribora in Zagreba so odstopile med vožnjo.

Na tej dirki okrog Blejskega jezera, so morali kolesarji prevoziti 16 krogov na progi dolgi 100 km. Startalo je 12 ekip s presledkom dveh minut.

Vse ekipe so predvsem gledale na ekipo Kopra (Proleter), ki je morala pokal braniti. Proletarci so startali tretji in so že v prvem krogu dohiteli ekipo Novega Sada, ki je startala dve minuti pred njimi. Znatno so se tudi približali ekipi Osijeka, ki je startala prva. Za koprsko ekipo so drveli Beograjčani in Tržačani. Zadnjim je uspelo pridobiti tudi nekaj prednosti. Po 25 km je imel Beograd I. (Partizan) prednost 49 sekund nad Trstom, nad Koprom 1.29, nad Mariborom 1.30, in 2.14 nad Beogradom II. Ostale ekipe so sledile z večjo zamudo. Koprčani so se zavedli, da je njih pokal v nevarnosti in so svojo hitrost povečali.

Zaradi okvar na kolesih so vse prve tri ekipe izgubile po enega kolesarja: Koper Cimoronija, Trst Kureta, Partizan pa Ročiča.

Tržačani so tudi v naslednjih krogih obdržali hitrejši tempo in je že vse kazalo, da bodo zmagovalci. Ekipa Partizana je namreč zaradi krize Stanka znatno poslabšala svoj položaj. V predzadnjem krogu so imeli Tržačani že eno minuto prednosti nad Koprom in so jih vsi na cilju že pričakovali kot zmagovalce, vendar njih od nikoder ni bilo. Samec je imel namreč gumidefekt in ker ni imel tubolarja, je moral prevoziti zadnji krog brez gume. Zaradi tega je tržaška ekipa, ojačena s Koprčanom Apollonijem zgubila v zadnjem krogu 3 minute, vendar je vseeno končala dirko in zasedla drugo mesto.

Zaradi požrtvovalnosti Luglia in Gardosa je bila zmaga Koprčanov povsem zaslužena. Rinaldi je bil odličen v prvih 10 krogih, v zadnjih pa je zaradi izčrpanosti nekoliko popustil.

S to svojo zmago so se za letos naši kolesarji poslovili od večjih dirk s prepričanjem, da bodo prihodnje leto še izboljšali svoje letošnje, že itak uspešne rezultate.

PREGARC

TRIESTINA-UDINESE 0:0

Tradicijo so spoštovali

Nezmožnost napada domačinov - Udinese, kot moštvo v celoti, boljše

Kakor se ustavljajo besneči valovi ob valobranu, tako so se ustavljali vsi napadi igralcev Udinese in kljub temu, da so gostje ves prvi polčas besno napadali, glej ironija nogometa, bi Triestina lahko zmagala. Belloni, ki je bil najtrdnejši steber ožje obrambe, je bil obenem najboljši mož na igrišču, medtem ko se je drugi steber — Zorzin — včasih strahovito zamajal, vendar končno-le z-lepa ali zgrda čistil položaj.

Nedeljska tekma je ponovno dokazala, da Triestina ni skoraj nič boljša od lanskega leta. Curti in Kaiml sta prepočasna in ljubita dolgo študiranje igre, namesto, da bi po najkrajši poti stremela k golu. Pozna se jima, da dobro obvladata žogo, vendar se pred golom zgubljata v kaosu, ki ga ustvarja celotna napadalna peterica Triestine s tem, da nepremišljeno zamenjuje mesta. S tem nočemo trditi, da je zamenjavanje mesta škodljivo, ne, celo koristno je, vendar na način, ki ga uporablja Triestina, ko se vsi znajdejo pred golom obdani od nasprotnikovih branilcev (si lahko predstavljamo kakšna gruča cepetajočih nog v borbi za žogo) je proti vsaki normi modernega nogometa. Delno pade krivda tudi na Boscola, ki, čeprav igra s srcem in dušo, je večkrat zašel v sredo in je njegovo mesto ostalo prazno. Skoraj vse žoge, poslane k njemu, so šle izgubljene ali pa so postale lakeh plen obrambe Udinese. Mariuzza, ki je imel odgovorno nalogo zadržati Baccija, hitrega in inteligentnega igralca, jo je rešil zadovoljivo, posebno v drugem polčasu. Drugo vprašanje pa so krilci, Petagna in Ciccarelli, ki sta ustvarjenja za razbijanje akcije in ne za manevriranje v pomoč napadu. Petagna se je sicer rešil in bil poleg Bellonija stalno na svojem mestu in zalagal napad z lepimi, včasih netočnimi žogami. S tako half-linijo Triestina ne bo prišla daleč, kajti videlo se je, tako na treningih kakor tudi na tekmah, da si zvezi, Curti in Kaiml, želita na noge podane žoge in ne kažeta volje, da bi si jih sama priborila. Poglavje zase je Petrozzi, ki je v nedeljo prvič nastopil kot vodja napada v Triestini. O tem igralcu smo že lani povedali svoje mnenje in letos moramo to le potrditi. Petrozzi je dober igralec pri treningih, ima včasih posrečene ideje, vendar se v prvenstvenih tekmah izgubi, boji se kontakta z nasprotnikom, nima pregleda, verjetno zaradi nervoznosti, nad igro in premalo sodeluje z zvezama. Ima včasih svetle trenutke, vendar so ti tako redki, da se ga nikakor ne izplača postaviti na tako odgovorno mesto, kot je vodja napada. V drugem polčasu ko ga je trener postavil na zvezo, Curtija pa na njegovo mesto, se je igra nekoliko izboljšala. Zasluga gre tudi Curtiju, ki je osebno hotel prelisičiti z ozkimi driblingi nasprotno obrambo, vendar mu je na koncu — zaradi preobilnosti telesa — zmanjkalo moči. O formi Petrozzija je torej zastonj govoriti. Na njegovem mestu bi se Maluta ali pa tudi Ispiro, čeprav morda nekoliko truden, boljše obnašal.

O celi igri bi se dalo pisati le nekaj besed. Začetek je bil hiter in Udinese je ves prvi polčas neomajeno prevladovala na igrišču. Njihovi napadi so bili hitri in dobro premišljeni, vendar je bila obramba Triestine na svojem mestu in vedno pripravljena. Kazalo je, da bo Triestina podlegla. Sredi prvega polčasa je Mariani s krasnim strelom presenetil Nuciarija, ki kljub plovnemu letu ni mogel ustaviti žoge, toda sodnik gola ni priznal zaradi «off-sida». Užaljeni, so se igralci Vidma vrgli z večjim poletom v napad, vendar jih je konec prvega polčasa našel tam, kjer so bili v začetku: 0:0.

V drugem polčasu je Triestina prišla na igrišče precej demoralizirana ker so Ciccarellija, ki je imel precej obvezano desno nogo, premestili na desno krilo, medtem ko je njegovo mesto zasedel Valenti. Vse je kazalo, da je tekma izgubljena, ko je naenkrat kakor na dan znak, Triestina prešla v napad in nemoteno gospodovala na igrišču. Vsi igralci, z branilci vred so bili na nasprotnikovi polovici igrišča. Kljub temu, nič golov.

Tekma je še bolj potrdila hibe celotne enajstorice, z izjemo morda ožje obrambe, Nuciarija, Bellonija in delno tudi Zorzina. Ostali ne odgovarjajo. Morda bi Triestina poskusila s Carnierjem, ko bo seveda ozdravil in Begnijem. Tako bi half-linijo precej okrepili. V napadu pa je treba vsaj začasno izvzeti Curtija, postaviti na njegovo mesto Kaimla, na drugi strani pa Ispira, medtem ko bi morali poskusiti v napadu Maluto, nikakor pa ne Petrozzija. Če ne bo Triestina kmalu pokazala kaj zna, si bodo lahko ljubitelji nogometa predstavljali, da Guttman ne odgovarja.

M. D.

Juniorji po Krasu zmagal Rauber

Kljub vetru je uspela nedeljska tekma juniorjev in neučlanjenih kolesarjev na 70 km dolgi progi po Krasu. Start je bil v Nabrežini in v Zgoniku je imel Munič 3 minute prednosti pred zasledovalci. Ta pa je zgrešil pot in njegov podvig se je neslavno končal. V skupini si je uspel Rauber vedno znova zboljšati položaj in se oddaljiti. V pravem času je napadel in prišel prvi na cilj.

Vrstni red: 1. Rauber, ki je prevozil progo 70 km s časom 2.9'35" s povprečnem časom 32.411 km na uro; 2. Sindacati po 55"; 3. Monteduro; 4. Petronio; 5. Nicoletti; 6. Vizentin; 7. Kocjančič.

Lahkoatletski četveroboj v Ljubljani

Lahkoatletski četveroboj na stadionu «Železničar» Ljubljana, med Trstom, Železničarjem iz Ljubljane, Domžalami in Litijo.

100 m: 1. Furlan (Žel.) 11.6; 2. Černe (Lit.) 11.7; 3. Ravalico (Trst) 11.9. — **110 m z zaprekami:** 1. Černe (Lit.) 16.2; 2. Olivieri (Trst) 16.5; 3. Ivkovič (Žel.) 17.00. — **400 m:** 1. Bardudski (Žel.) 53.0; 2. Leder (Žel.) 53.8; 3. Olivieri (Trst) 54.6. — **800 m:** 1. Bardudski (Žel.) 20.16; 2. Otroškar (Žel.) 20.36; 3. Zamaro (Trst) 20.96. — **3000 m:** 1. Zutto-Radič (Trst) 9:25.8; 2. Mičič (Žel.) 9:35.8; 3. Lisica (Žel.) 9:39.4. — **Met kopja:** 1. Makor (Trst) 45.25; 2. Jerkov (Žel.) 38.55; 3. Gianda (Trst) 37.34. — **Met diska:** 1. Vehar (Žel.) 33.36; 2. Gržinič (Žel.) 31.60; 3. Batičič (Domž.) 38.38. — **Met krogle:** 1. Marsot (Žel.) 12.01; 2. Koritnik (Žel.) 10.62; 3. Kolbe (Lit.) 10.42. — **Skok v višino:** 1. Kolbe (Lit.) 1.65; 2. Borštnar (Žel.) 1.60; 3. Molbe (Žel.) 1.60. — **Skok v daljino:** 1. Borštnar (Žel.) 6.30; 2. Zetto (Trst) 6.23; 3. Soba (Žel.) 6.07. — **Štafeta 4 x 100:** 1. Železničar 46.02; 2. Trst 46.04; 3. Litija 48.08; 4. Domžale 49.00.

Zaključni rezultati: 1. Železničar 149 točk; 2. Trst 104 točk; 3. Litija 97 točk; 4. Domžale 30 točk.

MIRO BABIC

Nogometne tekme za kraški pokal

Nedeljske tekme za kraški pokal so dale naslednje rezultate: Općine - Kontovel 2:1; Zarja - Sv. Križ 2:0 (forfait) in Ilirija - Sesljan 3:0.

Na vsak način je bila najbolj zanimiva tekma med Opčinami in Kontovelom. Zadnji je igral na svojem terenu, vendar se njegov napad ni mogel znajti.

Sesljan se je predstavil na igrišču samo z desetimi možmi. Pokazal je lepo igro, vendar je bil premalo odločen pred golom.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.00: «Vandejski uporniki» J. Marais, M. Lebeau.
Excelsior. 16.00: «Nancy gre v Rio» G. Powell, A. Sothern.
Fenice. 16.30: «Ana Karenina» Greta Garbo, Fr. March.
Filodrammatico. 16.30: «7. suličarski nabija» E. Flynn, P. Wymore.
Arcobaleno. 16.00: «Verige preteklosti», J. M. Donald.
Astra Rojan. 17.00: «Gozdni velikan», J. Halle, J. Vincent.
Alabarda. 16.00: «Morski roparji v krilih» V. Lake, J. Garfield.
Armonia. 15.30: «Noč v Casablanci» Bratje Marx.
Azzurro. 16.00: «Mali planinec», U. Ferrari, E. Sannangelo.
Belvedere. 16.00: «Divji veter» J. Wayne, P. Goddard.
Garibaldi. 15.00: «Zarota v San Franciscu» G. Lougan, A. Fergans.
Ideale. 16.00: Mednarodni škandal», J. Arthur, J. Lund.
Impero. 15.00: «Jaz sem Capataz».
Italia. 15.30: «Nočem te izgubiti», B. Stanwyck, J. Lund.
Kino ob morju. 15.00: «Osvobojena zemlja» (Madžarski film).
Marconi. 16.00: «Slavni lopov» A. Blyth, S. Tufts.
Massimo. 16.00: «Pepelka» W. Disney.
Moderno. 16.00: «El Paso» Payne, G. Russell.
Novo Cine. 16.00: «Tri dni slave» E. Flynn, J. Sullivan.
Odeon. 16.00: «Tulsa, ognjena zemlja» S. Hayward, R. Preston.
Radio. 16.00: «Usoda na Manhattanu».
Viale. 14.00: «Pravica do ubijanja», H. Bogart.
Savona. 14.00: «Indijanska ljubica» J. Stewart, D. Paget.
Vittoria. 16.00: «Zgodba izgubljene žene», D. Del Rio, M. Duval.
Vittorio Veneto. 15.30: «Crna vrtnica» Tyron Power.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

TOREK 2. oktobra 1951

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30 in 23.05. 6.45 Jutranja glasba in radijski koledar do 7.30. 13.45 Poje Helena Plevel. 14.00 Igra salonski orkester iz Trsta. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Claude Debussy: Kvartet št. 1 v g-molu op. 10. 18.00 Harmoniko igra Avgust Stanko. 18.15 Kulturni pregled. 18.30 Johan Stanitz: Simfonija op. 4 št. 6 v Es-duru. 19.00 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov. 20.00 Peter Iljič Čajkovski: «Pikova dama», opera v 3 dejanjih. 22.00 Lahka glasba. 22.30 Plesni ritmi. 23.10 Glasba za lahko noč do 23.30.

SLOVENIJA

5.00 Jutranji pozdrav. 5.25 Zabavna glasba. 5.50 Jutranja telovadba. 6.17 Pisan jutranji spored. 11.00 Šolska ura. 12.00 Priljubljene slovenske zborovske pesmi. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Šahovski pregled. 13.10 Plesi in baleti iz slovanskih oper. 14.00 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov. 15.10, 15.30 Zabavna glasba. 18.00 Želeli ste — poslušajte! 19.30 Med novimi knjigami. 19.40 Samospeve poje altistka Bogdana Stritar, pri klavirju Maša Bohinec. 20.00 Simfonični koncert Radia Ljubljana. 22.30 Igra Volmer s svojim ansamblom. 23.00 Josef Suk: Godalni kvartet v G-duru.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba do 8.30. 11.30 Za vsakogar nekaj. 1.30 Novi svet: Amerika za kmečke domove. 12.10 Dohnanyi: Variacije na otroško temo. 12.33 Razni solisti. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Brahms: 2. in 3. stavek koncerta za klavir in orkester v d-molu. 18.40 Komorna glasba. 19.00 Mamica pripoveduje. 19.15 Glasba iz baletov. 19.30 De Sabata: Juventus - simfonična pesnitev. 20.00 Znane in priljubljene melodije. 20.30 Okno v svet. 20.45 Operetni odmevi. 21.00 Komorna glasba. 21.30 San Michele: Romanato Lahka glasba. 22.45 Romance in serenade. 23.00 Mozart: Sonata v A duru. 23.30 Polnočna glasba do 24.00.

TRST I.

11.30 Godalni orkester. 12.00 Volpini igra na harmoniko. 12.20 Briljantna glasba. 13.25 Slavni glasovi. 14.30 Melodični orkester. 18.25 Plesna glasba. 19.15 Angelinijev orkester. 21.50 Zabavna glasba. 22.45 Komorna glasba. 23.30 Plesna glasba.

ZADNJA POROČILA

Govorice o predlogu ZSSR za sestanek štirih velikih

Uredili naj bi nemško vprašanje in Rusi bi bili pripravljeni nuditi tudi druge „usluge" pod pogojem, da Zapad zaustavi oborožitev

LONDON, 1. — V angleških diplomatskih krogih so se zopet razširili glasovi o bližnji diplomatski akciji ZSSR glede rešitve nemškega vprašanja. Na Whitehallu pravijo, da je dovolj znakov, po katerih je mogoče sklepati, da Rusija ni sama pripravljena, temveč bi tudi želela v najkrajšem času sestanek štirih velikih, na katerem bi razpravljali o nemški enotnosti, razorožitvi, mirovni pogodbi in umiku zasedbenih čet.

Prve vesti o tem so danes zjutraj razširili trije pariški listi, ki so pisali, da je Stalin pripravljen sporazumeti se z Zapadom na konferenci štirih velikih. Uradni krogi pa so k temu dodali, da bi tak manever Kremlja ne presenetil Zapada.

Uradno so tudi izjavili, da vesti o teh novih manevrih slone na domnevah in glasovih, ki bi se pa mogli pokazati tudi za resnične. Kljub temu pa poudarjajo, da sovjetski uradni predstavniki še niso sondirali mnenja pri nobeni vladi. V sedanjem mednarodnem položaju, ki je zelo nejasen, najdejo seveda te vesti o bližnjem pomirjenju vedno podlago pri upanjih posameznikov. Resni krogi dodajajo k temu, da so to glasovi brez podlage, ali pa sovjetski preizkusni balon.

V čem naj bi bili ti novi sovjetski predlogi? Nekateri diplomati so prepričani, da bi bila ZSSR pripravljena plačati za ceno nemške enotnosti s pogoji, ki bi jih Zapad mogel sprejeti. Govore, da bi se pogodili o premirju na Koreji in bi ZSSR potem poskušala zaustaviti zahodno oborožitev. Nobenih dvomov ni glede tega — pravijo nekateri diplomati — namigavanj je bilo namreč že precej. Ta namigavanja bi se mogla uresničiti tudi v Varnostnem svetu, s tem da bi se ZSSR vzdržala glasovanja pri vprašanju «Anglo-Iranian».

Pri tem omenjajo, da so pogoji za združitev Nemčije postajali znosnejši, kakor je na drugi strani rastla zahodna oborožitev. Ko so se spomladi štirje namestniki 74 krat sestali v Parizu in razpravljali o točkah dnevnega reda, o katerih bi odločevali zunanji ministri, je ZSSR vztrajala zaradi vključitve Nemčije v atlantski pakt. Angleški diplomati so sedaj prepričani, da bi se temu Rusi odrekli, če bi zahodne države hotele priti na pogajanja.

Diplomati tudi poudarjajo, da je Gromiko v San Franciscu dosti zmernejše govoril, kot je bil sicer prej običaj. Kljub temu, da je Gromiko označil japonsko pogodbo kot načrt za novo vojno, je zelo pazil, da ni z nobeno potezo pokazal, da bi se ZSSR uprla tej pogodbi. «Pravda» pa je takoj nato izjavila, da je ZSSR hotela «nekrvavo borbo za mir» na Daljnem vzhodu. V Whitehallu je sedaj prišla vest, da je severnokorejska in kitajska delegacija končno naenkrat celo pripravljena sprejeti sedanjo bojno črto na Koreji, kot črto za premirje in ne 38 vzporednik, kot je to prej zahtevala.

Diplomati pravijo, da bo sedanja sovjetska poteza odvisna od rezultatov angleških volitev. Pariški desničarski «Aurore» je zapisal, da bi Stalin predlagal, naj bi se štirje veliki sestali v Berlinu in sicer že ob koncu oktobra. Sestanka bi se sam udeležil.

K vsem tem hipotezam pa naj dodamo še eno; namreč da Rusi ne bi želeli, da bi prišlo v Perziji do nove Koreje. Ta je ZSSR preveč blizu.

11.

HIROŠIMA

John Hersey

PREVEDEL: VLADIMIR BREZOVNIK

Vročina ga je strašno žgala v obraz. Potem so se začeli plameni plaziti na to stran ulice, proti njemu. Zajedli so se v razvaline njegove hiše. Smrten strah mu je dal moč, da se je rešil. Bežal je po Nobori-hoškem drevoredu. Stalno pa so ga zadrževali požari, o katerih je trdil, da jih v Nobori-ho nikdar ne bo. Od tega dne dalje je postal starec. Dva meseca kasneje je imel bele lase.

Doktor Fujii je stal zaradi neznosne vročine do vratu v vodi. Veter je pihal vedno močneje in močneje. Voda sama ni bila velika, veter pa je vzdigoval tako visoke valove, da ljudje niso več mogli ostati pod mostom. Doktor Fujii je šel bliže k bregu. Počenil je in se z zdravo roko oklenil velikega kamna. Pozneje so mogli bresti na samem robu reke; doktor Fujii se je s svojimi preživelimi strežnicami preselil kakih dve sto metrov po reki navzgor, na sipino v bližini Asanovega parka. Na pesku je ležalo mnogo ranjencev. Tu je bil tudi doktor Mahii s svojo rodbino. Njegova hčerka je bila takrat, ko je bomba eksplodirala izven hiše. Po rokah in nogah je bila hudo opečena; na srečo pa ne po obrazu. Doktor Fujii je vestno preiskal dekličine opekline, dasi ga je rama strašno bolela. Potem se je ulegel. Kljub splošni bedi se je sramoval svoje zunanjosti; doktorju Mahiju je rekel, da je zaradi svojega raztrganega in krvavega oblačila podoben beraču. Pozno popoldne, ko so požari začeli ugašati, je sklenil, da bo odšel v predmestje Nagatsuka, v hišo svojih staršev. Povabil je s seboj doktorja Mahiija. Ta pa je odvrnil, da bo zaradi hčerkinih opeklin ostal čez noč s svojo rodbino na sipini. Doktor Fujii je odšel najprej s svojima strežnicama v Ušido. V nekoliko poškodovani hiši svojih sorodnikov je našel material za prvo pomoč, ki ga je že prej tam shranil. Strežnice so obvezale njega, on pa nje. Šli so dalje. Po ulicah je hodilo le malo ljudi, veliko pa jih je sedelo ali pa ležalo na pločnikih. Bljuvali in čakali so, da jih reši smrt. Med njimi so ležala tudi trupla. Osupnili so zaradi množine trupel, ki so jih videli na poti v Nagatsuko. Doktor se je čedalje bolj čudil. Zdelo se mu je nemožno, da bi Molotovova cvetlična košara povzročila tako pogubo.

Proti večeru je dospel v hišo svojih staršev. Stavba je bila oddaljena od središča mesta pet milj. Kljub temu je zračni pritisk podrl streho in razbil šipe na oknih.

Ves dan se je ljudstvo sipalo v Asanov park. To zasebno posestvo leži tako daleč od žarišča eksplozije, da pritisk ni mogel poškodovati tam rastočih bambusov, pinij, lovorik in javorov. Zeleno prostranstvo je vabilo begunce, ki so verjeli, da bodo Američani — če bi se vrnili — bombardirali le hiše. Vabilo jih je listje, ki je obetalo hlad, kritje, življenje. Vabili so značilno japonski, skrbno negovani skalnati vrtovi, mirni ribnički in obokani mostički, ki so vzbujali občutek miru in varnosti. Deloma pa jih je tja gnal (kot so rekli nekateri, ki so bili tam) neudržljivi dednostni nagon, ki jim je veleval, da naj se skrijejo pod listjem. Gospa Nakamura je z otroki prišla med prvimi v park. Utaborila se je v bambusovem gaju v bližini reke. Bili so strašno žejni. Napili so se rečne vode. Naenkrat pa jim je postalo slabo in začeli so bljuvati. Ves dan se jim je kolcalo. Tudi drugim ljudem je bilo slabo. Vsi so mislili, (morebiti so zboleli, ker je ionizacija, ki je nastala pri eksploziji bombe, povzročala močan duh — električni duh) da so zboleli zaradi nekega plina, ki so ga odvrgli Američani.

Ko je prišel oče Kleinsorge z drugimi duhovniki v park, je gredoč pozdravljal svoje prijatelje. Medtem je cela Nakamurina rodbina ležala bolna na zemlji. Poleg Nakamurovih je sedela neka ženska Ivasaki, ki je stanovala v bližini misijonske hiše. Vstala je in vprašala duhovnike, kaj naj stori; ali naj ostane ali naj odide. Oče Kleinsorge je odgovoril: «Ne vem, kje je najbolj varno.» Ostala je. Pozneje pa je umrla, dasi ni imela vidne rane ali opekline. Duhovniki so šli ob reki dalje in se utaborili pod grmovjem. Oče Lasalle se je vlegel in takoj zaspal. Teolog, ki je imel na nogah copate, je nosil v roki culo z obleko in dvema paroma usnjenih čevljev. Ko je prisedel k drugim, je opazil, da se je cula med potjo razvezala in da je izgubil dva čevlja. Ostala sta mu dva, oba za levo nogo. Vrnil se je; našel je en desni čevelj. Ko se je vrnil, je rekel: «Smešno — stvari nimajo nobenega pomena več! Včeraj so bili čevlji moje največje bogastvo. Danes se ne menim zanje. En par mi popolnoma zadostuje.»

Oče Cieslik je odgovoril: «Res je! Tudi jaz sem hotel prinesti svoje knjige s seboj; potem pa sem si rekel, da sedaj ni čas za knjige — ostale so tam.»

Pastor Tanimoto je prišel s svojo posodo v roki v nabito polni park. Mrtve od živih je bilo težko razločevati. Večina ljudi je namreč ležala tiho s široko odprtimi očmi. Ta molk in ta tišina v gaju ob reki, kjer je skupno trpelo na stotine strašno ranjenih ljudi, sta za Evropejca Kleinsorgeja pomenila najstrašnejše, najgroznejše doživetje v vsem njegovem dosedanjem življenju. Ranjenci so bili mirni. Malokdo je od bolečine zastokal. Nihče se ni pritoževal. Tiho, brez glasu so številni ljudje umirali. Celo otroci niso kričali; le zelo malo ljudi je govorilo. In ko je oče Kleinsorge podajal vodo ljudem, ki jim je bil malo opekel ves obraz do kosti, so se, ko so svoj delež izpili, vzdignili in se hvaležno priklonili.

Reverend Tanimoto je pozdravil duhovnike; nato pa je šel iskat še druge prijatelje. Zagledal je gospo Matsumoto, ženo ravnatelja metodistične šole, in jo vprašal, če je žejna. Želela jo je. Šel je k enemu izmed ribničkov v skalnatih vrtovih in je prinesel vode. Nato se je odločil, da bo na vsak način skušal priti k svoji cerkvi. V Nabori-ho je šel po isti poti, po kateri so pribežali duhovniki. Ni pa prišel daleč. Moral se je vrniti, ker so vse ulice gorele. Odšel je k reki. Iskal je čoln, s katerim bi iz parka — stran od ognja, ki se je širil — prepeljal nekaj najhuje ranjenih. Kmalu je našel močan čoln, ki je ležal na suhem. V njem in okoli njega — strahotna slika — je ležalo pet, skoraj nagih, silno opečenih trupel. Ti ljudje so najbrž izdihnili hkrati. Podoba je namreč bila, da jih je doletela smrt, ko so poskušali poriniti čoln v reko. Trupla je odnesel nekoliko v stran. Pri tem ga je silno plašila misel, da vznemirja in moti sámo smrt. Zdelo se mu je, da jemlje tem mrtvim čoln, s katerim so se odpravljali na pošastno pot. Zato je glasno rekel: «Prosim, odpustite mi, ker vam jemljem čoln. Moram ga imeti za druge, žive.» Čoln je spravil v vodo, dasi je bil težak. Vesel v njem ni bilo. Našel je bambusov drog, s katerim ga je poganjal. Rinil je navzgor po reki in je pristal na mestu, kjer je bilo največ ljudi. Začel je prevažati ranjence. Vsakikrat deset do dvanajst. Zaradi globoke vode sredi reke ni mogel čolna riniti z drogom. Moral je veslati; zato je izgubil pri vsaki vožnji mnogo časa. Tako je veslal sem in tja več ur.

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18. - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32. Koper, Ul. Battisti 301a-I Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. - Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.